

PARLAMENT DE CATALUNYA

343-00153/13
CJ

A LA MESA DE LA COMISSIÓ DE JUSTÍCIA

APORTACIÓ ESCRITA D'ALBERT LAMARCA MARQUÈS, PROFESSOR DE DRET CIVIL DE LA UNIVERSITAT POMPEU FABRA AMB RELACIÓ AL PROJECTE DE LLEI D'ACTUALITZACIÓ, INCORPORACIÓ I MODIFICACIÓ DE DETERMINATS ARTICLES DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA (TRAM. 343-00153/13).

En el tràmit d'audiència en ponència conferit per la Comissió de Justícia del Parlament de Catalunya, presento aquest escrit de comentaris, acotacions i propostes en relació amb el Projecte de Llei d'actualització, incorporació i modificació de determinats articles del Codi civil de Catalunya, actualment en tramitació al Parlament de Catalunya.

Data: 7 de desembre de 2023

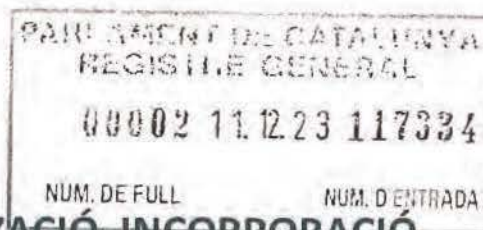
Nom de la persona que fa les aportacions: Albert Lamarca i Marquès

LAMARCA
MARQUES,
ALBERT

Signatura (indispensable)

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

PROJECTE DE LLEI D'ACTUALITZACIÓ, INCORPORACIÓ I MODIFICACIÓ DE DETERMINATS ARTICLES DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA

Audiència en Ponència
Comissió de Justícia - Parlament de Catalunya

Dr. Albert LAMARCA I MARQUÈS
Professor Titular de Dret Civil
Universitat Pompeu Fabra

En el tràmit d'audiència en ponència conferit per la Comissió de Justícia del Parlament de Catalunya, presento aquest escrit de comentaris, acotacions i propostes en relació amb el Projecte de Llei d'actualització, incorporació i modificació de determinats articles del Codi civil de Catalunya, actualment en tramitació al Parlament de Catalunya.

En el document s'analitzen els articles projectats, i es formulen propostes alternatives de redacció, que es poden considerar que es fan a tall de possibles esmenes, de caràcter tècnic, atesos els comentaris i les acotacions que s'hi fan. No es tracta, en concret, dels articles relatius al Llibre tercer del Codi civil. Pel que fa a la resta de l'articulat, l'anàlisi es porta a terme tenint en compte l'obra del Codi civil de Catalunya, és a dir, el seu caràcter de conjunt normatiu codificat, com a sistema coherent i complet en el marc de l'ordenament jurídic català. Els comentaris i les acotacions es refereixen al sentit de la modificació proposada, el seu impacte en relació amb la normativa vigent, així com les dificultats tècniques i pràctiques que pot plantejar. És en aquest sentit que es proposen redaccions alternatives dels preceptes projectats.

En el document es transcriuen els articles del Projecte de Llei, i tot seguit s'hi fan els comentaris, les acotacions i les propostes.

Agraeixo al Parlament de Catalunya l'oportunitat de considerar la meua aportació als treballs de codificació del dret civil de Catalunya.

Projecte de llei d'actualització, incorporació i modificació de determinats articles del Codi civil de Catalunya

Exposició de motius

(...)

Article 1. Modificació del llibre primer del Codi civil de Catalunya

1.1. Es modifica l'article 111-7 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 111-7. Bona fe i actes propis

1. En les relacions jurídiques privades s'han d'observar sempre les exigències de la bona fe i de l'honradesa en els tractes.
2. Ningú no pot fer valer un dret o una facultat que contradigui la conducta pròpia observada amb anterioritat si aquesta tenia una significació inequívoca de la qual deriven conseqüències jurídiques incompatibles amb la pretensió actual.

El projecte de llei proposa unir els actuals articles 111-7 i 111-8 en un únic article relatiu a "bona fe i actes propis", amb la finalitat de poder introduir el nou 111-8, relatiu a "igualtat i no discriminació", i també es desplaça l'article 111-10 com a nou article 111-11, per introduir el nou 111-10, sobre "resolució alternativa de conflictes", entre les "Disposicions preliminars" del Codi civil de Catalunya.

Aquesta modificació planteja diverses valoracions. D'una banda, el contingut i significat dels nous preceptes a introduir en la part general del dret civil de Catalunya, especialment entre els articles 111-6 a 111-9. Els principis continguts en aquests quatre articles vigents actualment, que caracteritzen el dret civil de Catalunya, es poden resumir en els de llibertat, honestedat, responsabilitat i justícia, els quals són formulats sota les rúbriques dels articles de llibertat civil, bona fe, actes propis i equitat. Es pot argumentar si els preceptes projectats són a la seu adequada i si tenen la generalitat i importància suficient per ser-hi en relació amb els esmentats suara. Descomptat això, es pot plantejar també si unificar els articles 111-7 i 111-8 dona coherència a la regulació de la bona fe, amb la introducció dels actes propis com a manifestació de la mateixa, o bé desdibuixa la importància del principi i li fa perdre centralitat en el dret civil amb la introducció d'un segon tema al precepte, que és només una de les moltes manifestacions concretes de la bona fe objectiva. En tot cas, hi hauria alternatives a la proposta actual, mantenint els articles 111-7 i 111-8 tal com estan, i convertint l'actual article 111-10 com a 111-12 i afegint els dos nous articles projectats com a nous articles 111-10 i 111-11. Des d'un punt de vista de tècnica legislativa i de respecte a l'obra del Codi civil aquesta seria una proposta més

adequada. Amb això es preserva l'estabilitat del dret català i la fesomia d'una normativa que ja porta 20 anys en vigor i és identificada com a tal pels operadors jurídics a la pràctica, advocats, jutges, notaris, registradors o juristes de l'Administració, entre molts d'altres. La que es proposa seria una esmena tècnica, amb la introducció dels dos nous articles i renumerant-ne només un, l'article 111-10 que passaria a 111-12, i mantenint separats com fins ara els cabdals articles 111-7 i 111-8. De fet, aquesta esmena seria congruent amb la idea del Codi civil obert, que permet afegir nous preceptes sense haver de refondre, renumerar, unir articles vigents o adoptar numeracions forçades.

Per tant, es proposa mantenir els actuals articles 111-7 i 111-8 en la redacció actual, renumerar l'actual article 111-10 com a 111-12 i introduir els dos articles projectats com a articles 111-10 i 111-12.

1.2. Es modifica l'article 111-8 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 111-8. Igualtat i no discriminació

1. El principi d'igualtat i no discriminació s'ha de tenir en consideració en la interpretació i l'aplicació del dret civil de Catalunya.
2. Les relacions jurídiques privades han de respectar el principi d'igualtat i no discriminació de les persones per raó de gènere o qualsevol dels altres motius regulats per la legislació vigent.

El precepte planteja diverses qüestions. En primer lloc, es tracta d'introduir expressament en el dret civil de Catalunya un principi general ja vigent en l'ordenament jurídic de manera general i aplicat de fa dècades, específicament en l'àmbit d'aquest dret civil. La qüestió és la relativa a l'eficàcia dels drets fonamentals en les relacions entre particulars, designada com de la *Drittwirkung*, i que té múltiples manifestacions, no només en relació amb la llibertat i igualtat. S'afegeix el principi al que ja disposa l'article 111-2, pel que fa a la interpretació del dret civil en la seva aplicació. El segon apartat reflecteix la formulació de l'article 111-7 sobre bona fe però de manera diferent, i caldria unificar la formulació, de manera que hauria de ser "En les relacions jurídiques privades s'ha de respectar ...", qui respecta són els subjectes titulars de les relacions jurídiques privades, no les relacions, que no són subjectes de drets. En la mesura en què aquest és un principi general, i no només per raó de gènere, seria oportú posar una coma i també suprimir "de les persones", és clar que es tracta d'igualtat i no discriminació de les persones, com a subjectes de dret, és innecessari fer-hi referència. De manera que una redacció tècnicament millor podria ser:

“2. En les relacions jurídiques privades s’ha de respectar el principi d’igualtat i no discriminació, per raó de gènere o per qualsevol altre motiu previst en la legislació vigent.”

1.3. Es modifica l’article 111-10 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 111-10. Resolució alternativa de conflictes

1. En les relacions jurídiques privades les parts han d’intentar gestionar les seves controvèrsies mitjançant la mediació i els altres mecanismes de resolució alternativa de conflictes, per tal d’evitar l’obertura de processos judicials de caràcter contenciós, posar fi als ja iniciats o reduir-ne l’abast.

2. S’exceptuen els casos de violència masclista en l’àmbit de la parella o familiar, ja es tracti de violència física, psicològica, econòmica, sexual o qualsevol altra forma reconeguda per la llei.

En el primer apartat seria millor fer referència a “persones” que a “parts”, o fins i tot “els particulars”, atès que es tracta de dret civil o privat. El redactat de l’apartat 1 és coherent i coincideix amb el previst a l’apartat 2 de l’article 1 de la Llei 15/2009, del 22 de juliol, de mediació en l’àmbit del dret privat, general sobre mediació i alhora específica o sectorial sobre la matèria. Cal tenir en compte, però, el caràcter voluntari de la mediació en dret privat, informada pel principi de voluntarietat sancionat a l’article 5 de la Llei 15/2009. Aquest principi pugna amb la formulació del precepte en el sentit que els particulars “han d’intentar gestionar les seves controvèrsies”, d’una manera que planteja un desfavor al dret a la tutela judicial efectiva que tenen els ciutadans, reconegut com a dret fonamental, i amb allò que es raonable que el legislador digui als ciutadans què han de fer en les seves relacions privades, o com han de decidir gestionar els seus conflictes. Tal vegada, s’hauria d’adoptar una redacció més neutra des del punt de vista de la formulació de la proposició jurídica, d’acord amb l’esperit de la Llei 15/2009, de mediació, i respectuosa amb la llibertat civil.

El primer apartat fa referència a un suggeriment pels particulars, mentre que el segon a una excepció a aquest suggeriment. Podria ser de redacció més precisa, en el sentit que sembla excloure de mediació la violència masclista, quan el que vol dir és que si hi ha violència masclista no hi pot haver cap mena de mediació entre les persones afectades. No hi ha una prohibició de mediació en cas de violència masclista, tal com resulta de la Llei 15/2009. Es podria reconsiderar la redacció. De fet, sembla que manca el pronom feble a “S’exceptuen” i hauria de ser “Se n’exceptuen”. La redacció més acurada amb el propòsit del precepte hauria de ser del tipus “Se n’exceptuen els supòsits en què [concorre] hi ha violència masclista...”

En aquests termes, l'article es podria redactar d'una manera tècnicament millor en els següents termes:

“Article 111-10. Resolució alternativa de conflictes

1. En les relacions jurídiques privades, les controvèrsies [entre els particulars] es poden gestionar mitjançant la mediació i els altres mecanismes de resolució alternativa de conflictes, per tal d'evitar l'obertura de processos judicials de caràcter contenciós, posar fi als ja iniciats o reduir-ne l'abast.

2. Se n'exceptuen els supòsits en què hi ha violència masclista en l'àmbit de la parella o familiar, ja es tracti de violència física, psicològica, econòmica, sexual o qualsevol altra forma reconeguda per la llei.”

1.4. El vigent article 111-10 del Codi civil de Catalunya, passa a ser l'article 111-11 del Codi civil de Catalunya. Vigència de les lleis, amb el mateix contingut.

Es reitera el que ja s'ha comentat, l'actual article 111-10 podria passar a ser el nou article 111-12 sense cap impediment tècnic, evitant modificar els articles 111-7 i 111-8, els quals ja fa 20 anys que estan en vigor i que els operadors jurídics identifiquen a la seva seu normativa actual.

D'altra banda, no es planteja cap modificació en el precepte. Pel que fa al primer apartat, i en contrast amb el que es podia considerar temps enrere, i que tal vegada volia resoldre el precepte amb una formulació tan detallada, a diferència del que preveu l'article 2.1 del CC espanyol, ja no hi ha dubte que les lleis entren en vigor als 21 dies de la seva publicació. Existia un dubte derivat del criteri de càlcul dels dies de l'article 121-23.2 CCCat, que preveu que el dia inicial s'exclou i el dia final s'ha de complir totalment, en el sentit que per a l'entrada en vigor d'una norma no es computava el dia de la publicació, a partir del qual es comptaven els vint dies, de manera que entraven en vigor un cop transcorreguts vint dies des de la publicació, és a dir, vint dies sencers a comptar des de l'endemà de la publicació. Malgrat els dubtes i les posicions contradictòries, actualment es considera que les lleis entren en vigor als 21 dies, és a dir, que el primer dia, el de la publicació, comença el càlcul dels vint dies, de manera que és el dia 21 en què la llei entra en vigor, un cop transcorreguts aquests vint dies. Una llei publicada el dia 1 d'un mes entra en vigor el dia 21 del mateix mes, a diferència del que s'havia sostingut en el passat en què el dia 1 no es computava i el dia 21 tampoc i s'entenia que entraven en vigor el dia 22. En el dret de la Unió Europea regeix el mateix termini de vint dies i s'aplica de la manera esmentada. Amb això es vol dir que malgrat l'article 111-10 semblava optar per una interpretació diferent, en l'actualitat s'ha de considerar superada la controvèrsia.

En segon lloc, cal esmentar que per la Llei 6/2015 es va introduir un segon apartat, a imitació del previst a l'article 2.2 del CC espanyol, però d'una manera més fragmentària, ja que no fa

referència a la derogació tàcita, que també pot implicar el cessament de la vigència d'una llei. Aquest silenci de la llei es podria corregir per donar-li completesa a la norma relativa a vigència de les normes, tant pel que fa a l'adquisició, amb l'entrada en vigor, com a la pèrdua, per la derogació.

Article 2. Modificació del llibre segon del Codi civil de Catalunya

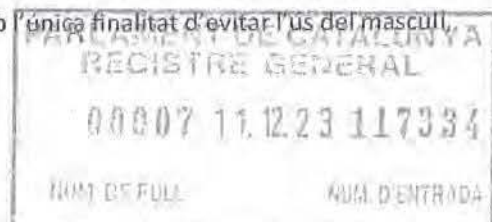
2.1. Es modifica l'article 211-1 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 211-1. Personalitat civil

1. La personalitat civil és inherent a la persona física des del naixement. En tot cas, els efectes jurídics que li siguin favorables s'adquireixen des de la concepció sempre que s'arribi a néixer.
2. La personalitat civil s'extingeix amb la mort.

Aquesta és una modificació que no sembla tenir cap més finalitat que establir una declaració de principi sobre la proscripció de l'ús del masculí genèric per referir-se als subjectes de dret en les lleis del dret civil de Catalunya, tal com s'exposa a l'Exposició de motius i es reflecteix en totes les modificacions que es fan, les quals proscriuen el masculí genèric amb tot de recursos lingüístics per fer servir exclusivament el femení, com si fos aquest l'únic gènere admès a les lleis, en el supòsit en què existeixin els dos gèneres.

En l'article 211-1 projectat, l'efecte perseguit és el d'evitar l'ús del terme "concebut" en masculí, clarament admès i estès en dret civil. Com que no es pot fer referència a "la persona concebuda", perquè encara no es considera persona pel dret (hauria de ser "la concebuda que serà persona"), aleshores s'ha de fer una paràfrasi amb incorreccions gramaticals, atès que es refereix a la concebuda en tercera persona "li siguin favorables", i alhora es fa ús de l'impersonal, que no es refereix a cap persona, "s'arribi a néixer". S'hauria de suprimir aquest "s'arribi a néixer" i substituir-lo per "arribi a néixer". També el "siguin" hauria de ser "són". Amb la paràfrasi s'introdueix la idea "d'efectes jurídics que li siguin favorables", mentre que l'actual text no parla dels efectes favorables, ans "als efectes que li siguin favorables", qüestió molt diferent. Caldria referir-se a "dret" més que a "efectes", que no és un concepte equiparable. A banda d'això hi ha un canvi molt important de concepció entre l'actual text, que dona la "consideració" de persona al concebut als efectes que li siguin favorables, és a dir, que reconeix que en cap cas no és persona però li dona tal consideració només als efectes favorables, del text que es proposa, el qual afirma que la persona adquireix els efectes jurídics favorables des de la concepció, quan això no és així, els adquireix només en néixer, abans és impossible que ho faci. A banda d'aquesta formulació tant complexa, imprecisa i tècnicament defectuosa, amb l'única finalitat d'evitar l'ús del masculí,

en l'article referit a la persona, no es comprèn la supressió d'un apartat específic dedicat al concebut en el Codi civil català, comú en molts altres Codis civils, que d'altra banda podria estar regulat en seu de capacitat successòria del Llibre quart. No és raonable barrejar dos temes en un mateix apartat d'un article, i unificar el precepte cabdal dedicat a l'adquisició de la personalitat i a la persona, amb el supòsit específic i concret, molt residual a la pràctica, de la reserva de drets per al concebut, que fonamentalment es restringeix només al cas del fill pòstum en les successions per causa de mort.

Una redacció alternativa tècnicament millor passaria per dir:

"2. En tot cas, als efectes jurídics que li siguin favorables, la persona en té la consideració des de la concepció, sempre que arribi a néixer."

I s'hauria de mantenir com a segon apartat separat del primer. Si la redacció no es considera prou clara podria ser la següent, o d'altres semblants, més precises i adequades que la proposada:

"2. En tot cas, des de la concepció la persona en té la consideració als efectes jurídics que li siguin favorables, sempre que arribi a néixer".

Per tant, seria necessari reformular la redacció i mantenir un segon apartat separat, d'acord amb l'estructura del precepte, que clarament exigeix un desdoblament tal com havia fet el legislador en la versió inicial del Codi civil, i com fan la majoria de Codis civils del nostre entorn.

Pel que fa a les qüestions de llenguatge, tal com s'anirà veient al llarg de l'articulat, si el propòsit és impedir, evitar o proscriure l'ús del masculí genèric, es podria optar per l'ús ambivalent en el Codi civil tant del femení com del masculí genèric, assumint que sempre que hi ha el femení genèric es refereix també a "qualsevol persona". L'aposició de "persona" a cada subjecte de dret que apareix al Codi en dificulta fortament la lectura i la comprensió, de manera que pugna la idea de la paritat del llenguatge amb la claredat del llenguatge, la seguretat jurídica i la idea de la "lectura fàcil" exigida per la normativa.

En aquest sentit, es podria modificar l'article 7 de la Llei 29/2022, de 30 de desembre, Primera llei del Codi civil de Catalunya, en el sentit següent:

"Article 7. Tractament del gènere en les denominacions referides a persones

En el Codi civil de Catalunya, s'entén que les denominacions en gènere **femení** o masculí referides a persones inclouen dones i homes, llevat que del context se'n dedueixi el contrari."

Tanmateix, tot indica que per a portar a terme els canvis en el llenguatge que es proposen, caldria fer una consulta a l'autoritat lingüística a Catalunya, que és l'Institut d'Estudis Catalans, d'acord amb la Llei 8/1991, de 3 de maig, sobre l'autoritat lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans. Clarament l'article 2 disposa que "L'ús lingüístic dels òrgans de l'Administració de la Generalitat, de les corporacions locals, de l'Administració de l'Estat a Catalunya i de les entitats autònomes, les empreses i les altres entitats i institucions que depenen de les esmentades administracions ha de respectar la normativa establerta per l'Institut d'Estudis Catalans." Addicionalment l'article 4 estableix que "1. L'Administració de la Generalitat ha d'establir els sistemes de col·laboració i d'assessorament necessaris per tal de garantir que els organismes a què fan referència els articles 2 i 3 segueixin en llurs usos lingüístics criteris coherents i ajustats a la normativa general de la llengua establerta per l'Institut d'Estudis Catalans." En aquests termes, les innovacions en matèria de llengua s'han de produir en aquest marc normatiu, lingüístic i jurídic. Cal tenir en compte que l'ús d'unes opcions del llenguatge que empitjorin la comprensió dels textos legals i la seva utilitat, pot redundar en el prestigi i la normalització de l'ús de la llengua catalana, especialment en un context de feblesa com l'actual, la qual es pot veure posada en qüestió amb aquesta mesura.

L'Institut d'Estudis Catalans assenyalà que és important evitar construccions molt feixugues, o construccions forçades que dificultin la lectura del text, especialment en casos com els jurídics que tenen un valor normatiu i estan subjectes a interpretació en l'aplicació, la qual obliga els ciutadans, com també la formulació de textos excessivament redundants. Per l'IEC és important el rigor en l'ús de termes o mots col·lectius o en plural, també els epicens. Pel que fa a l'ús de recursos lingüístics l'IEC adverteix el següent:

ent en compte el tipus de text que
PARLAMENT DE CATALUNYA
REGISTRE GENERAL
00009 11 12 23 117334
1987 DE FILL
1987 D'ENTRADA

s'elabora, quina finalitat té i a qui va destinat, entre altres factors discursius. D'aquesta manera, s'evitarà que les construccions que se'n puguin obtenir siguin feixugues, forçades o fins i tot equívokes i així el resultat final serà un discurs clar i coherent, d'acord amb el context.

Sigui com sigui, l'ús del gènere no marcat com a genèric és plenament normatiu i no implica cap voluntat d'ocultar la presència de dones en un determinat col·lectiu."

I cal destacar la conclusió del document:

"En català, el masculí és el gènere no marcat i, per tant, es pot fer servir per a fer referència genèricament a grups o individus tant de sexe masculí com de sexe femení. Així, el masculí genèric permet referir-se conjuntament a persones de gènere masculí i femení. Tanmateix, si es vol subratllar el fet que en un determinat conjunt de persones hi ha tant homes com dones, hi ha diversos recursos estilístics que permeten fer-ho. Aquests recursos són acceptables sempre que s'utilitzin adequadament i no creïn problemes d'ambigüitat, fluïdesa o complexitat. En alguns contextos, però, aquestes estratègies per a evitar la discriminació en el llenguatge poden ser innecessàries o artificioses, com el desdoblament sistemàtic de formes, que pot donar lloc a expressions complexes i a vegades de significat erroni o bé a errors de concordança. En tot cas, es tracta de tries individuals o corporatives que, com a tals, ni s'haurien de prohibir ni s'haurien de fer obligatòries."

En l'àmbit de la Generalitat de Catalunya cal destacar el document "Guia d'usos no sexistes de la llengua en els textos de l'Administració de la Generalitat de Catalunya", basat en l'Acord sobre l'ús no sexista de la llengua de 7 d'octubre de 2010, elaborat pel Servei de Recursos Lingüístics de la Direcció General de Política Lingüística (<https://llengua.gencat.cat/permalink/c2f7c918-5382-11e4-8f3f-000c29cdf219>). Cal fer referència a l'afirmació que s'hi fa sobre l'ús del terme persona per evitar el masculí genèric:

"L'ús de la paraula persona com a forma genèrica és un recurs possible, però no se n'ha d'abusar perquè sovint va en contra del principi d'economia lingüística i perquè comporta una certa complicació sintàctica i semàntica"

Cal recordar la previsió de l'article 62.1 de la Llei 19/2014, del 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern, en el sentit que la iniciativa normativa s'ha d'exercir "de manera que el marc normatiu resultant sigui previsible, tan estable com sigui possible i fàcil de conèixer i comprendre per als ciutadans i els agents socials".

Sobre aquesta qüestió, plantejada aquí de manera general, es faran més comentaris i observacions en cada precepte concret.

2.2. Es modifica l'article 211-3 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 211-3. Exercici dels drets

1. Totes les persones poden exercitar per si mateixes els seus drets civils amb les mesures establertes per la llei en el seu benefici, d'acord amb la seva capacitat natural.
2. Per garantir l'exercici dels drets, en situacions personals en què sigui convenient, a petició de la pròpia persona o d'una altra persona en el seu interès, es poden adoptar mesures d'assistència o de suport. En tot cas, les mesures han de ser conformes a la dignitat de la persona, han de respectar els drets, la voluntat i les preferències de la persona, són temporals i s'interpreten de manera restrictiva.
3. Totes les persones poden exercir el dret de sufragi d'acord amb el que estableix la legislació electoral.

El precepte pretén establir el nou paradigma de la capacitat jurídica de la Convenció de Nova York del 2006, en substitució del precepte actualment dedicat a la capacitat d'obrar de l'article 211-3, que la distingeix de la capacitat jurídica. Ha de condensar en un únic article diverses idees complexes. D'entrada es podria plantejar si cal dir "exercir" o "exercitar", una qüestió controvertida, però que sembla més pròpia dels drets exercir-los, i potser també hi ha un ús excessiu del possessiu. S'introdueix la noció de "drets civils", també controvertida, amb ús al Codi civil francès, però que no equival a referir-se als drets de la persona en l'àmbit del dret privat. Drets civils no vol dir dret de les persones en les relacions de dret civil o sotmeses al dret civil, ans al contrari. Tanmateix, el precepte fa referència a la capacitat natural, que actualment es recull en l'article 211-3, però a la que no fa referència la Convenció de Nova York, ni tampoc la transposició que n'ha fet el legislador estatal. En el segon apartat es fa referència als "drets, la voluntat i les preferències de la persona", d'acord amb la Convenció de Nova York, i a diferència del CC espanyol, que ho fa a "voluntad, deseos y preferencias". Potser amb un pronom feble, propi de la llengua catalana, es podria suprimir la reiteració de "persona" en una mateixa frase.

Pel que fa al tercer apartat, recull la idea de l'actual apartat 4 de l'article 211-3, introduït per la Llei 3/2017. Aquesta previsió, reactiva al seu moment en atenció a la pràctica judicial i a la manca de previsió en la legislació estatal electoral, ha quedat clarament superada per la reforma de la LOREG per la Llei orgànica 2/2018. No sembla oportú introduir en una norma de dret privat una previsió sobre un dret polític com és el dret de sufragi, i més pels problemes de concordança amb la legislació electoral. La previsió de l'article 211-3.4 ja va complir la seva funció i no sembla adequat mantenir-lo i s'hauria de suprimir per discordant i extravagant, en el sentit de no ser en la seva normativa corresponent.

D'acord amb l'anterior, una altra formulació del precepte tècnicament millor podria ser:

"Article 211-3. Exercici dels drets

1. Totes les persones poden exercir per elles mateixes els seus drets, amb les mesures establertes per la llei en el seu benefici, d'acord amb la seva capacitat natural.
2. Per garantir l'exercici dels drets, en situacions en què sigui convenient, a petició pròpia o d'una altra persona en el seu interès, es poden adoptar mesures d'assistència o de suport. En tot cas, les mesures han de ser conformes a la dignitat de la persona, han de respectar-ne els drets, la voluntat i les preferències, són temporals i s'interpreten de manera restrictiva."

2.3. Es modifica l'article 211-4.1 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

1. La majoria d'edat s'assoleix als divuit anys i cessen les limitacions pròpies de la minoria d'edat.

S'introdueix un segon incís al precepte ara inexistent, i en absència del qual ja es podia considerar en el dret vigent, sense cap dubte, que la majoria d'edat implica l'exercici ple de la capacitat. El reconeixement de la plena capacitat jurídica a totes les persones, derivat de la Convenció de Nova York, no ha esborrat o suprimit la distinció legal entre majoria i minoria d'edat. Tot i així s'ha considerat necessari introduir aquest incís. En el CC estatal l'article 240 no ha modificat la redacció tradicional de l'article 315 anterior, semblant a l'actual article 211-4 sobre la majoria d'edat, una qüestió que hauria de fer reflexionar sobre l'oportunitat de la reforma proposada. En aquests termes, es proposa mantenir el text del precepte en la redacció actual:

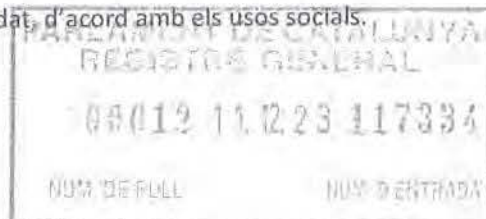
"1. La majoria d'edat s'assoleix als divuit anys."

2.4. Es modifica l'article 211-5 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 211-5. Minoria d'edat

Durant la minoria d'edat, la persona pot fer per si mateixa, segons la seva edat i capacitat natural, els actes següents:

- a) Els relatius als drets de la personalitat, llevat que les lleis que els regulin estableixin una altra cosa.
- b) Els relatius a béns o serveis propis de la seva edat, d'acord amb els usos socials.
- c) Els altres que la llei li permeti.

L'únic canvi que es proposa al precepte vigent és per introduir persona en relació a menor, i formular així el precepte en femení. En lloc de "el menor" es passa a dir "durant la minoria d'edat, la persona", i així també en la resta de preceptes hi ha canvis en el mateix sentit. Cal tenir en compte que en altres idiomes no es planteja la qüestió, de manera que la idea força de "menor" queda desdibuixada en dret català afegint la de "persona", que és una altra idea força en dret privat, de fet, n'és la noció central, idea força i justificació de tot el dret privat. Per a un mateix subjecte es destaquen dues qualitats cabdals, la de persona i la de menor, el que segurament treu força a la segona. Tanmateix, la voluntat de proscriure el masculí porta a la modificació d'una noció prou coneguda i estesa com és a la de "menor d'edat". En el precepte en concret no es parla del subjecte menor d'edat, ans de la persona durant la minoria d'edat, formulació molt diferent.

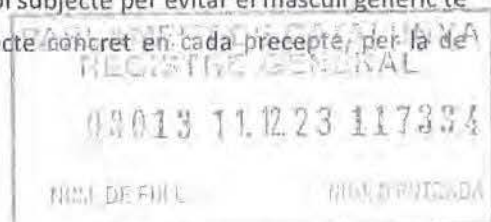
2.5. Es modifica l'article 211-6 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 211-6. Interès superior de la persona menor d'edat

1. L'interès superior de la persona menor d'edat és el principi inspirador de qualsevol decisió que l'afecti.
2. Les persones menors d'edat, d'acord amb la seva edat i capacitat natural i, en tot cas, si han complert dotze anys, tenen dret a ésser informades i escoltades abans que es prengui una decisió que afecti la seva esfera personal o patrimonial.
3. Per a qualsevol acte de la persona representant legal que impliqui alguna prestació personal, es requereix el consentiment de la persona menor d'edat si ha complert dotze anys o si, tenint-ne menys, té prou coneixement.

En el títol actual "menor" es canvia per "persona menor d'edat", i d'aquí també es fa el canvi de "l'interès superior del menor" per "l'interès superior de la persona menor d'edat", formulació que sembla restar força a la idea prou estesa en dret comparat del "best interest of the child".

L'únic canvi en el precepte consisteix en afegir "persona" als subjectes de dret considerats i "menor d'edat" per "menor", segurament per considerar que el terme "persona menor" pot tenir connotacions no apropiades per una llei, de manera que un subjecte fins ara designat amb un substantiu i un article, "el menor", s'ha convertit en "la persona menor d'edat". Així s'afegeix també "persona representant legal", desplaçant de nou la importància de la representació legal per la de "persona", noció central en dret privat superior i prevalent a tota la resta. Cal notar, doncs, que la introducció de "persona" per a qualsevol subjecte per evitar el masculí genèric té l'efecte de desenfocar o alterar la qualitat del subjecte concret en cada precepte, per la de

persona en general, restant precisió i rigor a la formulació dels preceptes, en perjudici de la seguretat jurídica.

2.6. Es modifica l'article 211-7 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 211-7. Emancipació

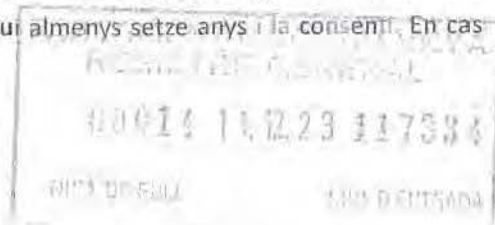
1. La persona emancipada actua jurídicament com si fos major d'edat, però necessita de l'assentiment de les persones progenitores o de la persona titular de la curatela per als actes que estableix l'article 211-12.
2. En cas de matrimoni o de convivència estable en parella, l'assentiment el presta l'altre cònjuge o convivent major d'edat de la persona emancipada i en el seu defecte, la persona titular de la curatela.

De nou es canvia "menor emancipat" per "persona emancipada" i no per "persona menor d'edat emancipada" com seria el correcte, atès que en una visió tradicional del dret civil l'emancipació es produeix també per la majoria d'edat (cfr. article 239 CC espanyol). En aquets termes, potser no és prou acurat referir-se només a la persona emancipada com si fos major d'edat, la idea és que es tracta d'un menor d'edat emancipat, anticipadament, als 18 anys. A banda, el precepte canvia la noció de "complement de capacitat" per la "d'assentiment". En el dret vigent es considera que els menors no tenen plena capacitat d'obrar, aquesta mateixa idea sembla mantenir-se en l'article 211-4.1 projectat. Fins ara el complement de capacitat implicava prestar aquest assentiment, que no consentiment a l'actuació del menor emancipat. Segurament respon a la idea de la plena capacitat jurídica de totes les persones majors d'edat que no necessiten cap complement, però aquí es tracta d'una persona menor d'edat, que no té aquesta plena capacitat d'obrar. En tot cas, s'entén el canvi en el marc de la voluntat de modificar el llenguatge i d'adaptació del dret català a la Convenció de Nova York, però potser no és prou acurat d'acord amb la sistemàtica i regulació del Codi civil. Cal tenir en compte, a més, tots els canvis d'afegitó de "persona" als diferents subjectes específics en dret privat: "persona emancipada" per "menor emancipat", "persones progenitores" per "progenitors" o "pares", "persona titular de la curatela" per "curador".

2.7. Es modifica l'article 211-9 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 211-9. Emancipació per consentiment

1. L'emancipació per consentiment dels qui exerceixen la potestat parental o la tutela requereix que la persona menor d'edat tingui almenys setze anys i la consenti. En cas

d'emancipació per consentiment de la persona titular de la tutela, es requereix, a més, l'autorització judicial amb un informe del ministeri fiscal.

2. L'emancipació per consentiment s'atorga en una escriptura pública o per compareixença davant de l'autoritat encarregada del Registre Civil. El notari o notària ha de comunicar d'ofici l'emancipació al Registre Civil.

Els canvis són només per afegir "persona" a menor d'edat i titular de la tutela, suprimir "judicial" de l'autoritat encarregada del Registre Civil, d'acord amb la nova legislació, i afegir la forma doble notari o notària al text de l'actual article.

2.8. Es modifica l'article 211-10.1 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

1. L'autoritat judicial pot concedir l'emancipació, a sol·licitud de la persona de més de setze anys, si hi ha causes que fan impossible la convivència amb les persones progenitores o amb les tutores, o que dificulten greument l'exercici de la potestat parental o de la tutela, incloent qualsevol tipus de violència per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere exercida contra la persona menor d'edat a l'àmbit familiar.

S'introdueix un nou incís final concretant que aquestes causes que fan impossible la convivència comprenen les noves que s'esmenten, el que no havia de plantejar cap dubte en el dret actualment vigent, per descomptat, que es tracta de realitats que fan impossible la convivència entre el menor i els pares. Es distingeix, pel que fa a la violència en l'àmbit familiar, entre "orientació sexual", "identitat de gènere" i "expressió de gènere". També s'afegeix "persona" als subjectes esmentats com en articles precedents.

2.9. Es modifica l'article 211-11 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 211-11 Vida independent

1. La persona de més de setze anys es considera emancipada si viu d'una manera econòmicament independent de les persones progenitores o de les tutores, amb llur consentiment. Aquest consentiment es pot revocar.

2. En el cas a què fa referència l'apartat 1, és necessari l'assentiment per als mateixos actes que estableix l'article 211-12.

Es canvia la formulació del dret vigent de "menor de més de setze anys" per "persona de més de setze anys", i es canvia també "complement de capacitat" per "assentiment", en la línia dels articles precedents. Clarament no es pot dir "persona menor de més de setze anys", però sí "persona menor d'edat de més de setze anys", tot i ser una formulació artificiosa. El que és important en el precepte és destacar que el menor d'edat té més de setze anys, no que és una persona. Allà on la llei introdueix "persona", com a ésser humà, dotat d'una dignitat inalienable i intangible, i titular de drets humans o fonamentals, la resta de categories i institucions del dret privat queden clarament eclipsades, desdibuixades, i perden força com a objecte de regulació específica, que és del que es tracta en la norma.

2.10. Es modifica l'article 211-12 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 211-12. Actes que requereixen assentiment

1. La persona menor d'edat emancipada necessita l'assentiment de les persones progenitores o de qui exerceix la curatela per a:

a) Fer els actes a què fa referència l'article 236-27.1.

b) Acceptar el càrrec d'administració d'una societat.

2. L'assentiment no es pot concedir de manera general, però es pot atorgar per a diversos actes de la mateixa naturalesa o referits a la mateixa activitat econòmica, encara que siguin futurs, especificant-ne les circumstàncies i característiques fonamentals.

3. Els actes fets sense l'assentiment són anul·lables a instància de la persona que ha de prestar-lo, d'acord amb l'article 211-7, mentre la menor no arribi a la majoria d'edat, o a instància de la persona menor d'edat emancipada a partir de la celebració de l'acte i fins a quatre anys després de l'assoliment de la majoria d'edat.

4. No és necessari l'assentiment en relació amb els béns i els drets adquirits per donació o a títol successori.

El precepte introdueix també "persona", però en fer-ho en l'apartat tercer hi ha canvis importants pel que fa al termini d'exercici de l'acció. En primer lloc, la legitimació de les persones que havien de prestar l'assentiment dura només fins a l'assoliment de la majoria d'edat de la menor. Aquesta legitimació es combina amb la del menor emancipat, i es deixa clar que el *dies a quo* del termini de quatre anys és diferent en funció dels casos. Per als que havien de prestar l'assentiment dura des de la celebració de l'acte fins la majoria d'edat del menor, i per al menor emancipat des de la celebració de l'acte i fins passats quatre anys de la majoria d'edat. En l'actual precepte no hi ha aquesta precisió, que d'altra banda es podria defensar.

En l'apartat 4 hi ha un canvi de gran abast probablement motivat, de nou, per la proscripció dels masculins. En el dret vigent, per a la disposició dels béns adquirits per donació o herència no cal l'assentiment de cap persona si el causant o donant l'ha exclòs expressament, en un altre cas sí que és necessari, i fins i tot el donant o causant pot preveure un règim especial, més qualificat o menys, en funció del que consideri. En la reforma sembla proposar-se que el menor d'edat emancipat pot disposar lliurement, sense cap mena d'assentiment, dels béns rebuts per herència amb independència del que hagi previst el donant o el causant, o més precisament, a manca de previsió expressa d'aquests. No sembla aquesta una mesura que s'ajusti a la regulació de la minoria d'edat, i s'hauria d'introduir un incís final en el sentit d'afegir el que ara ja hi havia:

"4. No és necessari l'assentiment en relació amb els béns i els drets adquirits per donació o a títol successori, si la persona donant o la causant l'han exclòs expressament".

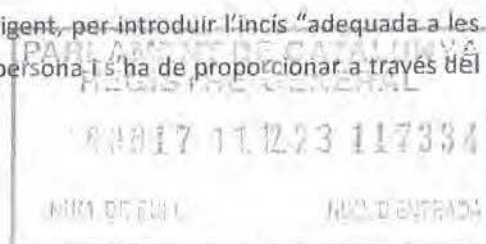
A més, cal tenir en compte el que preveu expressament l'article 461-24.3, precepte amb el que hauria d'estar coordinat el present.

2.11. Es modifica l'article 212-1 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 212-1. Dret a la informació sobre la salut

1. Tota persona, llevat que hagi expressat la voluntat contrària, té dret a rebre informació sobre l'abast de qualsevol intervenció en l'àmbit de la seva salut que l'ajudi a prendre decisions d'una manera autònoma. Aquesta informació ha de ser verídica, comprensible, accessible, adequada a les necessitats, circumstàncies i els requeriments de la persona i s'ha de proporcionar a través del mitjà més adient per garantir la comprensió. Aquest dret és directament exigible davant dels tribunals de justícia.
2. Correspon a la persona titular del dret a la informació permetre l'accés, el tractament, el processament i la cessió de les dades, llevat dels casos en què la legislació estableix altra cosa.
3. Les dades relatives a la salut són sempre confidencials. Només es poden registrar les que siguin estrictament necessàries.
4. En les situacions en què la persona es troba en un estat físic o psíquic que no li permet rebre la informació o comprendre-la, aquesta s'ha de donar a la persona designada en el document de voluntats anticipades, a l'assistència legalment designada, a la representació legal, a la persona que en té la guarda de fet, als familiars o a les persones que hi estan vinculades.

Hi ha una reformulació del primer apartat del dret vigent, per introduir l'incís "adequada a les necessitats, circumstàncies i els requeriments de la persona i s'ha de proporcionar a través del

mitjà més adient per garantir la comprensió", cal entendre, d'acord amb el nou paradigma sobre la capacitat de les persones de la Convenció de Nova York. Hi ha d'altres modificacions d'estil en el precepte, vinculades també a la normativa sobre protecció de dades, i modificacions importants pel que fa a la proscripció del masculí. Així, a l'apartat 2 se suprimeix la referència al "pacient". Actualment el precepte diu que "el pacient és el titular del dret a la informació i qui té el dret a permetre ...". Per evitar dir pacient, que és en masculí, ara es diu "correspon a la persona titular del dret a la informació permetre ...". Pel que fa a l'assistent, el representant legal se'ls designa com a "l'assistència legalment designada" o "la representació legal". L'assistent, sigui en masculí o femení, és una persona, no és una institució ni una activitat, i igualment el o la representant legal són persones, no una institució despersonalitzada o ambigua pel que fa a la titularitat que n'ostenta un ésser humà. No és raonable en una llei transformar la formulació jurídica, la seguretat jurídica, només per qüestions ideològiques de transformació del llenguatge, quan el que s'està fent és transformar la norma jurídica. La formulació s'hauria de canviar de manera que posés als subjectes de dret concrets o les persones en el centre del dret privat, com a destinataris de les proposicions jurídiques i no els conceptes.

2.12. Es modifica l'article 212-2 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 212-2. Consentiment informat

1. Les persones majors de setze anys i les menors que tinguin una maduresa intel·lectual i emocional suficient per a comprendre l'abast de la intervenció en la seva salut han de donar el consentiment per si mateixes, llevat dels casos en què la legislació d'àmbit sanitari estableix una altra cosa.
2. Si la persona es troba en un estat físic o psíquic que no li permet fer-se càrrec de la seva situació ni decidir, el consentiment s'ha d'obtenir de la manera que estableix la legislació per a l'àmbit sanitari, de les mateixes persones que han de rebre la informació a què fa referència l'article 212-1.4. Aquest consentiment ha de respectar la dignitat de la persona i ser conforme amb la seva voluntat i preferències.
3. El consentiment es pot revocar abans de la realització de l'acte pel qual s'ha prestat.
4. En interès de la persona, l'autoritat judicial pot autoritzar la intervenció a sol·licitud de la persona facultativa responsable si les persones cridades a donar consentiment, d'acord amb el que estableix l'apartat 2, s'hi neguen.

De nou hi ha canvis en atenció al canvi de paradigma en matèria de capacitat i de proscripció del masculí, amb el mateix efecte. En el dret vigent es deixa clar a l'apartat 3 que l'interessat pot revocar el consentiment, ara es despersonalitza i es diu que "el consentiment es pot revocar", sense dir qui el pot revocar, qui és el subjecte de dret que té aquesta facultat conferida per l'ordenament jurídic. En l'apartat 4 es parla de "la persona facultativa responsable", per no dir

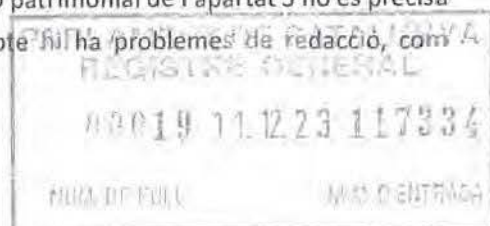
“el facultatiu”, i pot generar el dubte amb la persona que té la facultat o la responsabilitat, el que no vol dir el precepte.

2.13. Es modifica l'article 212-3 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 212-3. Document de voluntats anticipades

1. La persona major de setze anys pot expressar en un document de voluntats anticipades les instruccions per a la realització d'actes i tractaments mèdics, per al cas en què es trobi en una situació en què no ho pugui decidir per ella mateixa. També pot designar la persona que, en substitució seva, ha de rebre la informació sobre la seva salut i decidir sobre la realització d'aquells actes i tractaments.
2. En el document de voluntats anticipades hi poden constar previsions referents a la donació dels òrgans o del cos, i a les formes d'enterrament o a la incineració.
3. La declaració de voluntats anticipades s'ha de formalitzar notarialment o davant de tres testimonis majors d'edat dels quals dos, com a mínim, no han de tenir relació de parentiu fins al segon grau ni estar vinculats per relació patrimonial amb la persona atorgant.
4. Pel que fa al procediment de comunicació al centre sanitari i als seus efectes, hom s'ha d'ajustar al que estableix la legislació especial de l'àmbit sanitari.
5. El document de voluntats anticipades és sempre revocable. El document posterior revoca l'anterior, llevat que la persona atorgant manifesti altrament.
6. Tothom ha de respectar les instruccions expressades, dins dels límits que estableix la legislació.

Hi ha canvis també motivats pel nou paradigma de la capacitat de les persones. Cal tenir en compte que es tracta d'una innovació molt important la de l'apartat 3. En el cas, davant testimonis ha de voler dir per escrit i signat pels tres testimonis. La previsió d'imposar la forma notarial al document de voluntats anticipades s'hauria de contrastar amb la normativa estatal bàsica sobre instruccions prèvies de la Ley 41/2002, de 14 de noviembre, básica reguladora de la autonomía del paciente y de derechos y obligaciones en materia de información y documentación clínica, que regula en l'article 11 el document d'instruccions prèvies i el Real Decreto 124/2007, de 2 de febrero, por el que se regula el Registro nacional de instrucciones previas. És a dir, si hi ha alternatives a la formalització per escrit en tot cas davant notari, o si s'accepten altres formes, i si la decisió és consistent amb la normativa bàsica estatal, a la que l'actual apartat 4 fa remissió. Cal notar que l'apartat 3 es refereix a “la declaració de voluntats anticipades” i no “al document de voluntats anticipades” que és el que pròpiament recull aquesta declaració. La noció d'estar vinculat amb relació patrimonial de l'apartat 3 no és precisa ni tècnicament correctament formulada. En el precepte hi ha problemes de redacció, com

“manifesti altrament”, que hauria de ser “ho manifesti altrament”, L'apartat 6 modifica l'actual apartat 3 referit només a “els professionals que atenguin l'atorgant del document” per “tothom”, que no sembla prou rigorós en el context del precepte, tothom vol dir qualsevol persona, noció diferent de la de professional.

2.14. Es modifica l'article 212-4 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 212-4. Internament

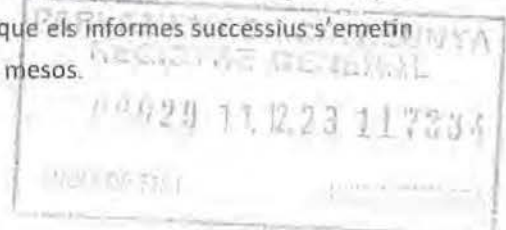
L'internament en un establiment especialitzat d'una persona per raó de trastorns psíquics o malalties que puguin afectar la capacitat cognitiva requereix el seu consentiment. Si la seva situació no li permet decidir per si mateixa cal l'autorització judicial prèvia, qualsevol que en sigui l'edat, i sempre establint les condicions que respectin al màxim la seva dignitat i autonomia.

S'aclareix el dret vigent, que ja permetia entendre que calia el consentiment de la persona, però ara es deixa clar que és necessari. S'afegeix el darrer incís sobre dignitat i autonomia de la persona. Aquest incís barreja l'objectiu del precepte relatiu només a la presa de decisió amb el contingut de la decisió.

2.15. Es modifica l'article 212-5 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 212-5. Internament urgent

1. No cal autorització judicial prèvia si es produeix una causa d'urgència mèdica que requereixi l'internament sense dilació. Aquesta causa ha d'estar constatada medicament i s'ha de fonamentar en un risc immediat i greu per a la salut o per a la integritat física o psíquica de la persona malalta o d'altres persones.
2. La direcció de l'establiment on es faci l'internament l'ha de comunicar a l'autoritat judicial del lloc on estigui l'establiment en el termini de vint-i-quatre hores.
3. L'autoritat judicial ha de ratificar o deixar sense efecte l'internament, d'acord amb la legislació processal, en el termini de setanta-dues hores des que rep la comunicació.
4. L'autoritat judicial, en la resolució en què ratifica l'internament, hi ha de fer constar el termini, que no pot excedir els dos mesos, en el qual la direcció de l'establiment ha d'informar periòdicament sobre la situació de la persona internada, a fi de revisar la necessitat de la mesura. A petició de la direcció de l'establiment, l'autoritat judicial pot acordar, atesa la situació de la persona internada, que els informes successius s'emetin en intervals superiors, que no poden excedir els sis mesos.

Les modificacions estan vinculades al llenguatge. Es modifica "constatada per un facultatiu" per "constatada mèdicament", "malalt" per "persona malalta" o "director" per "la direcció".

2.16. Es modifica l'article 212-6 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 212-6. Canvi de circumstàncies en l'internament voluntari

Si una persona que va consentir el seu propi internament per raó de trastorn psíquic ja no està en condicions de decidir-ne la continuació perquè les circumstàncies clíniques o el risc associats a la causa que va donar origen han canviat de manera significativa, la direcció de l'establiment ho ha de comunicar a l'autoritat judicial perquè, si escau, en ratifiqui la continuació, d'acord amb el que estableix l'article 212-5.3.

Es modifica "director" per "la direcció".

2.17. Es modifica la rúbrica de la Secció tercera del Codi civil de Catalunya, que queda redactada de la manera següent:

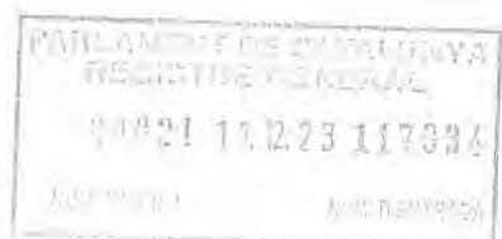
Secció tercera. Decisions de la persona

Es modifica la rúbrica actual que és "Decisions sobre el propi cos", que es manté en la de l'únic article de la secció, que és el 212-7.

2.18. Es modifica l'article 212-7 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 212-7. Decisions sobre el propi cos

1. La lliure decisió de les persones és determinant en les qüestions que puguin afectar llur dignitat, integritat i benestar físic i mental i, en particular, pel que fa al propi cos i a la salut reproductiva i sexual.
2. Correspon a la dona la decisió sobre la interrupció voluntària del seu embaràs en les condicions que determinin les lleis.

S'introdueix un nou apartat segon que pot afectar la competència estatal en matèria de dret penal, i la necessitat de llei orgànica per a regular la interrupció voluntària de l'embaràs. Aquesta mateixa idea ja es podia entendre implícita en l'apartat precedent del precepte, de manera genèrica, pel que fa a l'esment al propi cos i a la salut reproductiva i sexual. Cal valorar la inclusió d'aquest precepte sobre dret penal en el dret civil català del Codi civil de Catalunya, atès que no és una matèria pròpia d'aquest dret civil, i no és en una seu normativa específica, motiu pel qual tot indica que, per raons sistemàtiques i competencials, s'hauria de suprimir aquest segon apartat projectat.

2.19. Es modifica l'article 222-40 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 222-40. Administració dels béns

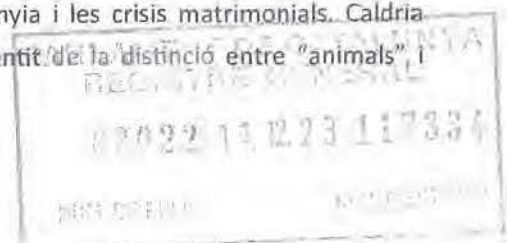
1. En l'exercici de les funcions respectives, la persona titular de la tutela, de l'administració patrimonial o l'apoderada d'acord amb l'article 222-2.1 han d'actuar amb la diligència d'una persona bona administradora i responen dels danys causats per llur actuació.
2. L'acció per a reclamar la responsabilitat a què fa referència l'apartat 1 prescriu al cap de tres anys de la rendició final de comptes.
3. Els fruits dels béns administrats pertanyen a la persona tutelada. També li pertanyen els béns que adquireixi amb la seva activitat.

El precepte afegeix "persona" als subjectes considerats en l'article vigent, singularment "persona bona administradora", potser en aquest cas es podria posar només "una bona administradora", atès que ja es ve parlant de "persona". En tot cas, es podria aprofitar la reforma per millorar tècnicament el precepte i substituir "acció" de l'apartat 2 per "pretensió". En darrer terme, l'apartat 3 només es refereix a la persona tutelada pel que fa a la titularitat sobre els fruits, que clarament comprèn l'administració patrimonial, però no la "poderdant", sobre la qual no hi hauria d'haver cap dubte malgrat l'omissió.

2.20. S'afegeix una lletra i a l'article 233-1.1 del Codi civil de Catalunya, amb el text següent:

- i) El règim de convivència dels animals, i les càrregues associades, atenent a l'interès del membres de la família i el benestar dels animals.

S'afegeix una nova lletra relativa als animals de companyia i les crisis matrimonials. Caldria unificar tots els preceptes relatius a la matèria en el sentit de la distinció entre "animals" i

"animals de companyia" i "convivència" i "tinença", a banda de la "titularitat". En el precepte es tracta de mesures provisionals en un procediment matrimonial, de manera que és correcte només fer referència a "convivència", en relació amb les mesures definitives que es refereixen a "tinença", tal vegada potser es podria unificar el terme en un de sol, sigui tinença o convivència, atès que la tinença no afecta a la titularitat, ans fa referència a la possessió (article 521-1). L'article 233-2.5 lletra e) fa referència a "cura". Potser es podria suprimir "El règim de convivència" per "La convivència", encara que seria millor referir-se només a "La tinença dels animals".

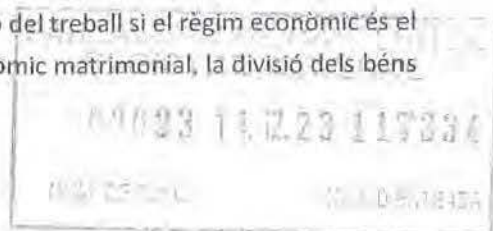
2.21. S'afegeix una lletra e) a l'article 233-2.5 del Codi civil de Catalunya, amb el text següent:

e) L'atribució de la tinença dels animals de companyia tenint en compte l'interès des membres de la família i el benestar de l'animal. Es podrà preveure el repartiment del temps de convivència i cura i les càrregues associades i, si és el cas, de la seva titularitat.

Vinculat amb el precepte anterior, aquí es fa referència a animals de companyia i s'afegeix la distinció entre "tinença" i "convivència" i no es parla de règim ans d'atribució. Sembla com si el precepte preveu l'atribució de la tinença a un dels cònjuges, o bé que pot ser compartida, i una qüestió diferent és la convivència amb l'animal, per bé que en tots dos casos hi ha possessió, si bé amb un concepte distint. En tot cas s'hi afegeix "la cura", que no és en el precepte anterior. Cal assenyalar que el precepte al segon incís es refereix a "la seva titularitat", en una redacció que no queda prou clara. Amb la introducció de "titularitat" s'estableix una triple distinció amb "tinença" i "convivència". Sembla que el precepte digui que "es podrà preveure (...) la seva titularitat", no s'entén aquesta redacció, com si la titularitat fos temporal. Cal tenir en compte que aquest és un precepte relatiu a conveni regulador, de manera que potser vol dir que els cònjuges poden pactar sobre la titularitat dels animals de companyia, però del precepte no queda clar, probablement derivat de la redacció, cas el qual caldria suprimir la preposició "de" o canviar la redacció del precepte i posar al principi "La titularitat i l'atribució de la tinença ...", ja que sembla més congruent amb el contingut del conveni regulador, la importància de la titularitat de l'animal i concorda amb el previst al següent article proposat.

2.22. Es modifica l'article 233-4.2 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

2. Si algun dels cònjuges ho sol·licita, l'autoritat judicial ha d'adoptar les mesures pertinents respecte a l'ús de l'habitatge familiar i el seu parament, la prestació compensatòria, la compensació econòmica per raó del treball si el règim econòmic és el de separació de béns, la liquidació del règim econòmic matrimonial, la divisió dels béns

comuns o en comunitat ordinària indivisa i el règim de tinença, convivència i cura dels animals de companyia, que es determina d'acord amb el que estableix l'article 511-3, així com si escau, la titularitat dels animals.

Vinculat amb els dos articles anteriors, el precepte introdueix els animals de companyia entre les mesures definitives de la crisi en absència de pacte entre els cònjuges. Aquí es fa referència de nou a la distinció entre "tinença" i "convivència", com a una mena de guarda i estades, i s'afegeix la possibilitat que l'autoritat judicial determini la titularitat sobre els animals per part dels cònjuges. El que probablement explica la referència a la titularitat en l'article precedent.

El precepte fa remissió al projectat article 511-3 que distingeix també entre titularitat i tinença i que estableix criteris per a resoldre conflictes sobre la mateixa. D'una banda, cal destacar que la titularitat es pot decidir en seu d'un procediment matrimonial, "sense que prevalgui necessàriament la titularitat formal o administrativa".

Atès que en el precepte es deixa clar que en un procediment de família es pot decidir sobre la titularitat sobre els animals, tal vegada es podria també dir que en un procés matrimonial es pot decidir sobre la titularitat dels béns dels cònjuges en el règim de separació de béns, ja sigui en aquest mateix precepte, o bé en l'article 221-12. És clar que si els cònjuges en conveni regulador poden decidir sobre la titularitat dels béns que tenen, també s'hauria de poder fer així en el procediment en ocasió de la decisió judicial en cas de no haver-hi acord en conveni. La modificació contribuiria al benestar dels cònjuges en una matèria molt conflictiva a la pràctica, i podria ser:

"2. Si algun dels cònjuges ho sol·licita, l'autoritat judicial ha d'adoptar les mesures pertinents respecte a l'ús de l'habitatge familiar i el seu parament, la prestació compensatòria, la compensació econòmica per raó del treball si el règim econòmic és el de separació de béns, la liquidació del règim econòmic matrimonial, la titularitat dels béns dels cònjuges en el règim de separació de béns i de participació en els guanys, la divisió dels béns comuns o en comunitat ordinària indivisa i el règim de tinença, convivència i cura dels animals de companyia, que es determina d'acord amb el que estableix l'article 511-3, així com si escau, la titularitat dels animals."

2.23. Es modifica l'article 233-11.3 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

3. En interès dels fills i filles, no es pot atribuir la guarda al progenitor, ni es pot establir cap règim d'estades, comunicació o relació, o si existeixen s'han de suspendre, quan hi hagi indicis fonamentats que ha comès actes de violència familiar o masclista. Tampoc

no es pot atribuir la guarda al progenitor, ni es pot establir cap règim d'estades, comunicació o relació, o si existeixen s'han de suspendre, mentre es trobi incurs en un procés penal iniciat per atemptar contra la vida, la integritat física, la llibertat, la integritat moral o la llibertat i la indemnitat sexual de l'altre progenitor o els seus fills o filles, o estigui en situació de presó per aquests delictes i mentre no s'extingeixi la responsabilitat penal o quan hagi hagut sentència ferma per delictes contra els animals amb els que els fills convisin o formin part del seu àmbit familiar.

S'afegeix un darrer incís relatiu a sentències fermes per delictes contra els animals amb els que conviu els fills. A efectes expositius seria oportú separar aquest incís amb un punt i seguit i començar una nova frase, per tal de no barrejar matèries molt diferents. Amb tot, això ho dificulta que en la frase en què s'insereix ja comenci amb "Tampoc no", però hi ha d'haver opcions de redacció que ho permetin. En general, el precepte distingeix entre situacions d'indiscrepàncies fonamentals de comissió d'un delictes, de l'existència d'un procés penal, de la situació de presó, amb condemna per sentència penal o sense, i una sentència penal ferma.

2.24. Es modifica l'article 235-10 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 235-10. Presumpcions de paternitat

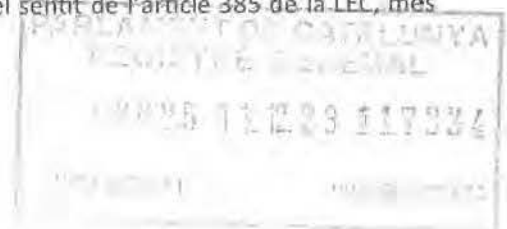
1. Es presumeix que és pare del fill o filla no matrimonial:

- a) L'home amb el qual la mare ha conviscut en el període legal de la concepció.
- b) L'home amb el qual la mare ha mantingut relacions sexuals en el període de la concepció.
- c) L'home que ha reconegut la paternitat tàcitament o d'una manera diferent de la que estableix l'article 235-9.

2. Les presumpcions a què fa referència l'apartat 1 es poden destruir amb tota classe de proves en el judici corresponent.

3. La prova de les relacions sexuals de la mare amb un home diferent del demandat durant el període legal de concepció no és suficient per a destruir les presumpcions de paternitat.

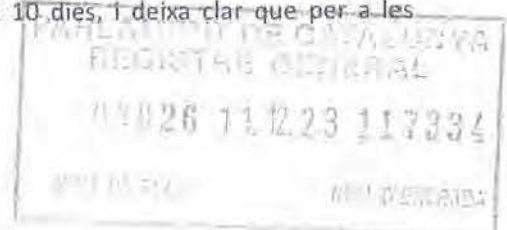
El precepte projectat afegeix un apartat 3 a l'actual article, el que comporta la supressió de l'article 235-18 vigent, que es substitueix per aquest. La decisió planteja diverses qüestions molt complexes. La primera és la relativa a les presumpcions de paternitat no matrimonial, que estan previstes en seu de determinació de la filiació i no en seu d'accions de filiació, i que plategen un àmbit d'aplicació diferent del de les accions, ja sigui en seu registral o de jurisdicció voluntària. Cal pensar que aquestes presumpcions no són tals, en el sentit de l'article 385 de la LEC, més

aviat són regles de valoració de la prova que s'hagi pogut practicar en un procediment de filiació. Tampoc no queda clar que siguin presumpcions judicials de l'article 386 LEC, pròpiament pel que fa a la regla que es vol introduir a l'apartat 3. De manera que l'abast d'aquestes presumpcions de paternitat només operaria en l'àmbit del reconeixement de la filiació, però tampoc no sembla que aquí tinguin gaire rellevància, atès que les hauria de valorar l'encarregat del Registre Civil, que no sembla tenir competència per a fer-ho, o el ministeri fiscal en el seu cas tampoc (articles 44.4.b i 44.6 Llei del Registre Civil). Cal tenir en compte, addicionalment, que a l'article 235-12.3 el dret català imposa el reconeixement judicial mitjançant un procediment de jurisdicció voluntària allà on la normativa del Registre Civil no l'exigeix, és a dir, quan no hi ha oposició de la mare al reconeixement del pare fora de termini, i que de ben segur a la pràctica no opera i no s'aplica (articles 44.6 LRC i 23.3.b Llei Jurisdicció voluntària). Cal dir que aquestes presumpcions de l'article 235-10 no estan regulades en termes similars al CC espanyol, però sí a la LEC en seu de procediments judicials de filiació (article 767).

La tradicional regla de l'anomenada *exceptio plurium concubentium* que es pretén introduir a l'apartat 3, traslladada de l'article 235-18, tenia sentit en el marc d'un procediment judicial per les diferents regles que preveia en els seus 3 apartats, que ara s'han limitat a una, atès que ja no es preveu que es puguin cridar al procediment altres demandats, ni tampoc s'estableix una regla de valoració de la prova pel tribunal, que també desapareix. En la meua opinió, la inclusió d'aquesta excepció tal com està formulada es pot considerar denigratòria per la dona i no és adequada per un Codi civil del segle XXI, atès que l'anomenada *exceptio plurium concubentium* fa referència al fet d'haver tingut la dona relacions sexuals amb diversos homes en un període de temps determinat, que és el de la concepció. En el dret vigent, amb les proves biològiques, la formulació d'aquesta excepció no té cap mena de sentit ni de virtualitat a la pràctica i, per tant, s'hauria de suprimir i deixar de fer referència en el Codi civil a les decisions que prenen les dones sobre les seves relacions sexuals, fins i tot sota una formulació de "La prova de les relacions sexuals de la mare amb un home diferent del demandat". Cal tenir en compte que en l'actual article 235-18.3 s'afirma que si es prova que una dona ha tingut relacions sexuals amb diversos homes durant el període legal de concepció "s'ha de declarar pare aquell la paternitat del qual resulti més versemblant", sense que s'aclareixi què vol dir "versemblant" pel que fa a relacions sexuals de la dona i concepcions dels fills, una norma que genera perplexitat i que clarament s'ha de bandejar. En aquests termes, s'hauria de suprimir l'apartat tercer, sense cap reserva, per superflu i contrari a la dignitat i llibertat de les dones. Com s'ha dit, aquesta invocació de diverses relacions sexuals coetànies no té cap d'efecte sobre el procediment registral o no judicial de determinació de la filiació no matrimonial, al que s'adreça l'article, ni tampoc influeix sobre el que es pugui decidir en un procediment judicial posterior.

En canvi, es podria aprofitar la reforma del Codi civil per modificar l'article 235-12.3, atès que llegit literalment implica que tot reconeixement de filiació fet fora de termini exigeix autorització judicial, quan a la pràctica això no succeeix, i només passa en cas d'oposició de la mare o del ministeri fiscal. La LRC preveu que aquest termini és de 10 dies, i deixa clar que per a les

inscripcions fora d'aquest termini, si no hi ha oposició de la mare, la inscripció es practica un cop fet l'expedient registral, sense necessitat de recórrer a l'aprovació judicial ni a la intervenció del ministeri fiscal (article 47 LRC). L'opció del dret català no sembla raonable ni està d'acord amb la legislació del Registre Civil, especialment amb l'article 44, apartat 6. L'apartat 3 de l'article 235-12 es podria redactar així:

"3. Per a l'eficàcia del reconeixement d'una persona menor o incapacitada que no es faci en el termini fixat per a la inscripció del naixement, regeix allò previst en la legislació sobre el Registre civil i jurisdicció voluntària. La denegació de l'aprovació judicial no impedeix la reclamació de la filiació d'acord amb el que estableix l'apartat 2 i amb el mateix abast."

2.25. Es modifica l'article 235-18 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

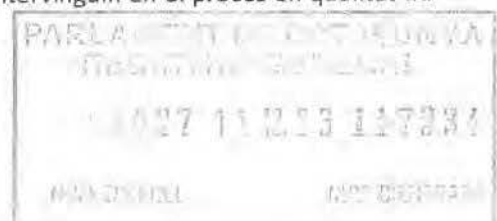
Article 235-18. Negativa a la prova biològica

La filiació biològica es pot determinar encara que la persona demandada es negui a sotmetre's a la prova biològica corresponent.

L'article que s'introdueix correspondria estar ubicat com a apartat 3 de l'article 235-15, en seu de mitjans de prova, de manera que amb això es podria mantenir l'actual article 235-18 en la seva seu corresponent que és la de les accions de filiació, si es considera que encara és convenient, malgrat el que s'ha dit suara. Cal tenir en compte que l'article 767.4 de la LEC estableix una regla sobre la qüestió adreçada als tribunals: "4. La negativa injustificada a someterse a la prueba biológica de paternidad o maternidad permitirá al tribunal declarar la filiación reclamada, siempre que existan otros indicios de la paternidad o maternidad y la prueba de ésta no se haya obtenido por otros medios." Cal valorar l'oportunitat i la congruència de la introducció de la regla del CCCat en relació amb la ja existent a la LEC, molt més completa, i els problemes que pot plantejar en l'ordre competencial i de suficiència de l'ordenament català, atès que la regla estatal detalla com s'ha de valorar en el cas concret la negativa a la realització de les proves biològiques. Al seu torn, si es considera útil, l'actual article 235-18 es podria mantenir amb una nova formulació, encara que l'única regla que tindria utilitat escauria incloure's com a nou apartat de l'article 235-16:

"235-18. Crida d'altres demandats al procés

Si en el procés s'al·lega l'existència de relacions sexuals de la mare amb homes diferents del demandat durant el període legal de concepció, se'ls pot cridar, a petició de part legitimada per a reclamar la paternitat, perquè intervinguin en el procés en qualitat de demandats."

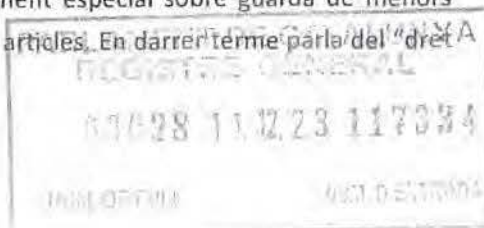

2.26. Es modifica l'article 236-4 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 236-4. Relacions personals

1. Els fills i les filles i els seus respectius pares i/o mares, encara que aquests no tinguin l'exercici de la potestat, tenen dret a relacionar-se personalment, llevat que els i les primeres hagin estat adoptats o adoptades o que la llei o una resolució judicial o administrativa, en el cas de les persones menors d'edat desamparades, disposin una altra cosa.
2. Les filles i els fills tenen dret a relacionar-se amb les àvies i avis, els germans i germanes i altres persones pròximes, i totes aquestes tenen també el dret de relacionar-se amb els fills i filles. La mare i el pare han de facilitar aquestes relacions i només les poden impedir si hi ha una causa justa.
3. La pretensió per a fer efectius els drets a què fa referència aquest article s'ha de substanciar, sempre que no escaigui fer-ho en un procediment matrimonial, pels tràmits del procediment especial sobre guarda de menors d'edat. L'autoritat judicial pot adoptar, en tot cas, les mesures necessàries per a garantir l'efectivitat d'aquestes relacions personals.
4. S'ha de procurar que, a fi de garantir el dret de la infància i l'adolescència a relacionar-se amb llurs famílies, els conflictes sobre aquestes relacions que se suscitin es resolguin a través dels procediments específics de mediació familiar, excepte si hi ha indicis fonamentats de violència domèstica o masclista.

El precepte projectat introdueix un nou apartat 4 en la línia del projectat article 111-10 sobre mediació, en la resta es tracta de canvis de llenguatge que plantegen els límits del mateix pel que fa a una lectura comprensible, fins i tot en termes de l'anomenat llenguatge o lectura fàcil. Aquest llenguatge presenta singularitats a destacar. En primer lloc es canvia "els fills i els progenitors" per "els fills i les filles i els seus respectius pares i/o mares". No s'entén l'ús de respectiu, com si es tractés d'un nucli amb diverses relacions de parentiu, és a dir, d'una família recomposada, la qual cosa tampoc no seria irraonable però no general. Dit això, s'utilitza "pares i/o mares", quan en altres llocs es diu "persones progenitores". En el segon apartat s'inverteix l'ordre de "els fills i les filles" i es diu "les filles i els fills", i es fa referència a "les àvies i avis", aquí sense article el terme masculí, com tampoc "els germans i les germanes", per aquest ordre. La norma altera l'ordre del femení i el masculí en funció dels casos, sense que se'n pugui apreciar un criteri normatiu en matèria de llengua, d'acord amb l'esmentada autoritat lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans. L'apartat segon també es refereix a "la mare i el pare" i no a "pares i/o mares". En l'apartat 3 es fa referència al procediment especial sobre guarda de menors d'edat, i no a "persones menors d'edat", com en altres articles. En darrer terme parla del "dret

de la infància i l'adolescència a relacionar-se amb llurs famílies". Deixant de banda l'oportunitat de l'ús del possessiu plural llur en aquest cas, cal dir que la infància i l'adolescència no són subjectes de dret a l'ordenament jurídic, és a dir, no tenen dret a relacionar-se amb ningú a diferència de les persones adolescents o les que són en la infantesa que sí que el tenen. Per evitar l'ús del masculí genèric, i com a novetat en dret català, es confereixen drets a qualitats dels subjectes de dret, però no als subjectes de dret. Els que tenen drets són els infants i els adolescents, no la "infància", que és un període de la vida de la persona, una qualitat de la mateixa, però no un subjecte de dret. El dret civil s'adreça a persones, no a qualitats de les persones.

Pel que fa a l'apartat 4 la redacció podria ser:

"4. A fi de garantir el dret d'infants i adolescents a relacionar-se amb llurs famílies, els conflictes sobre aquestes relacions que se susciten es poden resoldre a través dels procediments específics de mediació familiar, excepte si hi ha indicis fonamentats de violència domèstica o masclista."

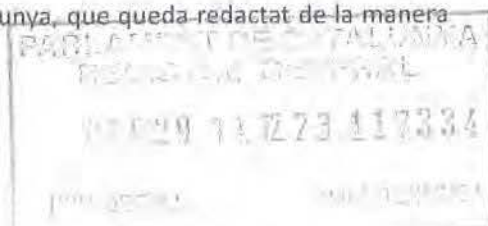
2.27. Es modifica l'article 236-21 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 236-21. Administració dels béns

1. La mare i el pare que exerceixen la potestat han d'administrar els béns dels fills i filles amb la diligència exigible a una persona bona administradora, segons la naturalesa i les característiques dels béns.
2. Pertanyen a la descendència els fruits i els rendiments de llurs béns i drets, i també els pertanyen els guanys de llur pròpia activitat i els béns o els drets que en puguin derivar.

La modificació té també un propòsit lingüístic de proscriure el masculí en tot el possible, d'evitar que hi hagi subjectes de drets masculins a les lleis, els quals només poden ser femenins. En aquest sentit, igualment es parla al segon apartat de "la descendència" per conferir-li uns drets que no pot tenir, ja que la norma hauria de parlar dels fills i les filles. A més la descendència abasta també els nets, quan el primer apartat es refereix a la mare i el pare, d'una manera dubtosa, atès que el projecte també s'hi refereix com a les persones progenitores i els pares i/o mares. També es fa referència a "una persona bona administradora", reformulant la noció secular de "bon administrador".

2.28. Es modifica l'article 237-13 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 237-13. Extinció

1. L'obligació de prestar aliments s'extingeix per les causes següents:

- a) La mort de la persona alimentada o de la persona o les persones obligades a prestar-los.
 - b) El divorci i la declaració de nul·litat del matrimoni.
 - c) La reducció de les rendes i del patrimoni de les persones obligades, de manera que faci impossible el compliment de l'obligació sense desatendre les necessitats pròpies i les de les persones amb dret preferent d'aliments.
 - d) La millora de les condicions de vida de la persona alimentada, de manera que faci innecessària la prestació.
 - e) El fet que la persona alimentada, encara que no tingui la condició de legitimària, incorri en una de les causes de desheretament dels apartats a), b), c) i d) de l'article 451-17.2.
 - f) La privació de la potestat sobre la persona obligada, si l'alimentada és una de les progenitores.
2. Les causes a què fa referència l'apartat 1.e) no tenen efecte si consta el perdó de la persona obligada o la reconciliació de les parts.

El precepte també implementa canvis lingüístics i una modificació a la lletra e) que no s'explica al Preàmbul. En el dret vigent la remissió a les causes de desheretament és completa, sense excloure'n cap. Ara el projecte proposa excloure de les causes d'extinció de l'obligació de prestar aliments l'absència manifesta i continuada de relació familiar entre l'alimentat i l'alimentant per una causa exclusivament imputable a l'alimentat. No s'acaba de veure la finalitat de l'exclusió en modificació del criteri fins ara vigent. És raonable plantejar que la manca de relació familiar no hagi de ser causa d'exclusió de l'obligació d'aliments, però el precepte introdueix el matis que ha de ser per una causa exclusivament imputable a l'alimentat. Tal vegada el precepte considera que fins i tot en aquests supòsits s'ha de mantenir l'obligació d'aliments entre parents, el que tampoc és irraonable. Ara bé, cal tenir en compte que l'article 237-4 preveu que hi ha dret a reclamar aliments "sempre que la necessitat no derivi d'una causa que li sigui imputable", i es tracta sempre dels aliments anomenats autònoms, particularment de majors d'edat, i no els institucionals, com són els derivats de la potestat parental. En el cas que es proposa, la relació familiar legal es mantindria, però la relació familiar de fet o tracte familiar no, per una causa exclusivament imputable a l'alimentat, que en aquest cas tindria dret a reclamar aliments dels parents amb els quals ha decidit no tenir relació. En canvi, si hi ha relació familiar de fet o tracte familiar, però la situació de necessitat és exclusivament imputable a l'alimentat no hi hauria dret d'aliments. Caldria valorar la coordinació de totes dues previsions i la innovació que es proposa si és encertada i consistent amb el sistema. En la meua opinió, no s'hauria d'introduir aquesta innovació i mantenir el precepte en la versió vigent.

Article 3. Modificació del llibre tercer del Codi civil de Catalunya

(...)

Article 4. Modificació del llibre quart del Codi civil de Catalunya

4.1. S'afegeix un apartat 3 a l'article 421-2 del Codi civil de Catalunya, amb el text següent:

3. La persona propietària d'animals pot disposar per testament d'ells, atenent a la seva protecció i benestar. A falta de disposició testamentària, es lliuraran a les hereves o hereus, i si no se'n fa càrrec, tenen la càrrega de lliurar-los a l'òrgan administratiu o centre que tingui encomanada la cura d'animals abandonats.

La modificació pretén introduir la referència als animals de companyia en el dret de successions, un propòsit raonable atesa la seva consideració en els altres llibres del Codi civil. A l'efecte caldria valorar alguns aspectes. El primer unificar la terminologia amb les altres previsions en el Llibre segon i en el cinquè, és a dir, fer referència a animals de companyia. El segon, és que no es fa referència a la titularitat sobre els animals de companyia, només a què se'n pot disposar, però cal entendre que és la titularitat, a diferència del dret de família que parla de titularitat, tinença i convivència. Dit això, és clar que s'ha de poder disposar en testament dels animals de companyia, però també en codicil i memòria testamentària, i tal vegada potser també en pacte successori. En aquests termes seria més oportú un article específic, tal com es va fer amb les voluntats digitals a l'article 411-10, en cas que es vulgui donar molta visibilitat a la matèria. En el projecte es preveu només per a la successió testada a l'article 421-2 sobre "Contingut del testament". Als efectes de comprendre també el codicil i la memòria testamentària es podria fer un article específic com a 421-25 de manera similar al 421-24 per a la persona encarregada d'executar les voluntats digitals, article que es refereix tant a testament, codicils i memòries testamentàries, malgrat estar ubicat a la secció quarta dedicada només als dos darrers. Dit això el precepte es podria simplificar. D'entrada potser seria millor no fer referència a "la persona propietària d'animals" ans a "la (persona) causant [el causant] pot disposar dels animals de companyia en testament, codicil o memòria testamentària, atenent a la seva protecció i benestar". El segon incís potser és sobrer, atès que són els hereus els beneficiaris dels béns dels quals no se n'ha disposat expressament, de manera que són els que s'han de fer càrrec dels animals de companyia o no, d'acord amb la legislació específica. Disposar en una llei de dret de successions que els han de lliurar a un òrgan administratiu o un centre encarregat de la cura d'animals no és consistent amb l'objecte del Llibre quart.

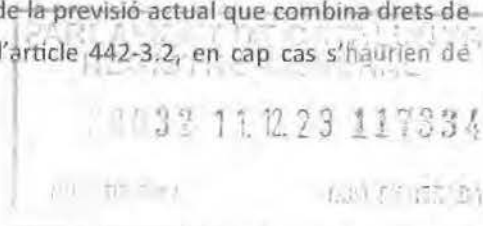
4.2. Es modifica l'article 451-4 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 451-4. Llegítima de les persones progenitores

1. Si la persona causant no té descendència que l'hagi sobreviscut, són legítimàries les persones progenitores que la sobrevisquin. Aquestes no tenen dret a llegítima si la causant té descendència però ha estat desheretada justament o declarada indigna.
2. Cada persona progenitora té dret a la meitat de la llegítima, sense que la pugui incrementar amb la part que correspon o pugui correspondre a l'altra, si aquesta no l'adquireix.

El precepte pretén incidir en la línia de reduir en la seva màxima expressió la llegítima dels progenitors, en un estadi precedent a la supressió, propugnada exclusivament per algun sector del món acadèmic, i que ja ha estat objecte d'altres estadis amb el Llibre quart del CCCat. Sobre la qüestió és molt dubtós que existeixi un consens o demanda social, acreditats amb estudis de camp incorporats com a informes a les memòries i documentació que integra l'expedient d'elaboració del projecte de llei. Aquests estudis no existeixen, i es basen només en preferències personals, però que s'afirma que són generals de la societat, un punt de partida que no és cert. Com tampoc no és cert que hi hagi un consens social per suprimir la llegítima dels fills, ni que aquest fenomen s'hagi produït en legislacions del nostre entorn. Segurament un estudi de camp aprofundit i fet amb garanties, amb una enquesta directa sobre les preferències de la població donaria una opció majoritària pel manteniment de la llegítima, tal com està regulada en la legislació catalana, com a dret de crèdit de quantia reduïda. Especular sobre el que necessita la societat des d'una perspectiva merament acadèmica, no és un bon punt de partida per afrontar una reforma normativa amb aquest abast tan gran i impacte en el benestar i la vida de les persones.

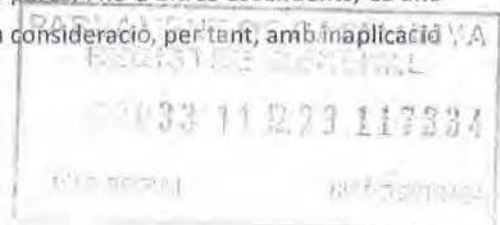
Pel que fa a la llegítima dels progenitors, cal tenir en compte que té l'àmbit d'aplicació, majoritàriament, en el supòsit de la mort de fills joves amb pares encara que vius, i que han mort intestats sense tenir fills, nets dels pares legítimaris, i l'hereu és el cònjuge o convivent en parella estable. Sovint els pares han fet donacions als fills per a l'inici de la vida independent, en un context com el català d'inexistència de reserves legals, i que altrament no tenen retorn en una situació tan dramàtica de morir abans un fill que els pares. Es pot considerar que en aquests casos tota l'herència ha de ser pel cònjuge o convivent, a diferència de l'equilibri actual entre pares (25%) i cònjuge o convivent (75%). Si així es vol s'hauria d'exposar en el Preàmbul de la norma que es considera una necessitat demandada socialment, que entén que en casos de mort de fills joves, sense descendents, probablement d'accident o malaltia, l'herència ha de correspondre en la totalitat al cònjuge o convivent en parella estable i, en cap cas, reservar una quarta part als progenitors. És a dir, que a diferència de la previsió actual que combina drets de progenitors i cònjuge o convivent, quan hi són, en l'article 442-3.2, en cap cas s'haurien de

combinar drets de pares, quan no hi ha fills i se'ls ha de negar aquest dret. Si hi ha una realitat social contrastada que ho demanda, i un consens per excloure els pares de cap dret successori en supòsits com l'esmentat, és raonable el que proposa el projecte, que podria fins i tot arribar a l'exclusió de la llegítima dels progenitors, com sembla que s'anuncia que es vol fer en un futur proper. Ara bé, reduir la llegítima, en perjudici clar, per exemple, de les dones que han decidit afrontar la maternitat sense un altre progenitor, masculí o no, i han format una família monoparental, no sembla en cap cas raonable, i suposa una discriminació difícil de justificar en relació amb els supòsit de la família no monoparental.

A Catalunya la llegítima és un dret cert, clar, precís i que rarament exigeix un litigi per a la seva determinació, amb naturalesa de dret de crèdit, i que evita plets en la seva formulació. Projecta *post mortem* la idea de família i de solidaritat familiar entre generacions, i a la pràctica només té sentit i aplicació en situacions familiars conflictives. Aquestes són bàsicament les disputes entre germans per l'herència dels pares, és a dir, quan un d'ells amb captació de voluntat del pare o la mare vol apartat l'altre i es vol quedar tota l'herència, aleshores la llegítima opera com una mínima garantia davant d'aquesta actuació. O bé també en cas de pares divorciats, majoritàriament homes, que volen excloure totalment en l'herència els fills que van optar -o els va fer optar- per quedar-se a viure amb la mare en ocasió del divorci. És a dir, de pares que volen castigar els fills *post mortem* per raó del conflicte que ells van tenir amb la mare. En els altres supòsits, no conflictius, la immensa majoria de relacions familiars, la llegítima no presenta cap conflictivitat ni qüestió jurídica a la pràctica. Cal recordar que el dret de successions té un component majoritàriament familiar, si no exclusivament, a reserva del benefici a fundacions o ens públics. Els beneficiaris de les herències solen ser sempre els parents del cercle més proper. Fiscalment així també ve determinat, ja que el tipus a què pot arribar la tributació d'una herència en favor d'estranyos o no parents a Catalunya pot arribar a ser d'entre el 48 % i el 64% d'allò rebut en herència, un percentatge clarament prohibitiu que desincentiva qualsevol altra opció que no sigui la de la successió familiar.

El precepte només fa canvis lingüístics en el primer apartat. Cal tenir en compte les consideracions ja fetes al llarg d'aquest escrit. S'afegeix "persones" a "progenitores" i es substitueix "descendents" per "descendència", un substantiu que es refereix al conjunt de descendents d'una persona, sense límit de grau. L'ús d'aquest terme fa perdre precisió al precepte, atès que la llegítima a Catalunya, en el dret català, és un dret individual de persones concretes, no és un dret col·lectiu com succeeix en altres ordenaments molt diferents del català, singularment al dret civil espanyol o a l'aragonès. En el precepte vigent la quantia de la llegítima individual respon a les mateixes regles que la llegítima dels fills: fan nombre els desheretats i els indignes, de manera que en cas d'existir dos progenitors i un d'ells és desheretat o indigne aleshores la llegítima de l'altre és d'una vuitena part en tot cas. Per contra, si només sobreviu un progenitor té dret a la llegítima en tota la integritat, que és una quarta part. En el text projectat el que es vol dir és que en qualsevol cas la llegítima dels pares, i no d'altres ascendents, és una vuitena part (1/8), amb independència de qualsevol altra consideració, per tant, amb inaplicació VA

de la regla de l'article 451-6. La formulació projectada no és prou precisa des d'un punt de vista tècnic, per diversos motius, atès que comprenen tots els supòsits de frustració de la crida legitimària, es refereix a la llegítima en conjunt, sense distingir, i no detalla la premoriència de la repudiació i els altres supòsits. S'entén el propòsit del precepte i una redacció més senzilla i precisa seria convenient:

"La llegítima individual de cada progenitor es correspon amb la meitat de la llegítima en la successió", al que es podria afegir, si es vol, "sense aplicació del previst a l'article 451-6".

4.3. Es modifica l'article 451-6 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 451-6. Llegítima individual de la descendència

Per determinar l'import de les llegítimes individuals de la descendència, fan nombre la persona legitimària que sigui hereva, la que hi ha renunciat, la desheretada justament i la declarada indigna de succeir. No fan nombre la premorta i l'absent, llevat que siguin representades per llur descendència.

Aquest és un precepte cabdal en dret català per a la determinació de la llegítima individual, i que caracteritza el sistema en la tradició jurídica catalana secular, el qual ha estat modificat només en els aspectes lingüístics similars als articles precedents, per a proscriure l'ús del masculí genèric, el que en dificulta clarament la comprensió, en perjudici de la seguretat jurídica. S'ha modificat la rúbrica per referir-se a la descendència, també en el precepte, quan la llegítima és un dret exclusivament dels fills per dret propi, i no d'altres descendents, que eventualment ho poden arribar a ser per dret de representació, però no per dret propi. El canvi, doncs, no és correcte tècnicament, i està motivat pel que es preveu a l'article 451-5 en matèria de llegítima dels progenitors, a banda de per qüestions lingüístiques. Potser seria millor deixar l'article tal com està i redactar el 451-4 de la següent manera, com ja s'ha apuntat:

"4. La llegítima individual de cada progenitor es correspon amb la meitat de la llegítima en la successió, sense aplicació del previst a l'article 451-6".

4.4. Es modifica l'article 451-11 del Codi civil de Catalunya i s'incorpora un nou apartat 3, que queda redactat de la manera següent:

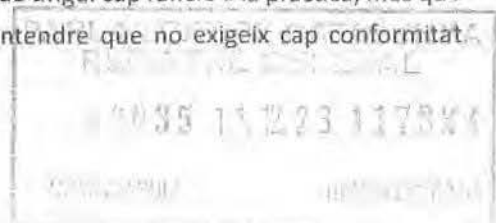
Article 451-11. Pagament de la llegítima

1. La persona hereva o les persones facultades per a fer la partició, distribuir-la o pagar l'legítima poden optar pel pagament, tant de la l'legítima com del suplement, en diners, encara que no n'hi hagi a l'herència, o pel pagament en béns del cabal relict, sempre que, per disposició de la persona causant, no correspongui a les legitimàries de percebre'ls per mitjà d'institució d'hereva o hereu, llegat o assignació d'un bé específic, atribució particular o donació. També es pot optar per fer el pagament de la l'legítima conjuntament amb béns i amb diners, sempre que la persona facultada per a fer-ho ho comuniqui a la legitimària.
2. En cas d'optar pel pagament de la l'legítima o, si escau, el suplement en béns, la persona hereva o la persona facultada per a pagar ha de complir els requisits que estableix l'article 451-7.2.
3. Si la causant ha instituït com a única persona hereva l'altre progenitor o progenitora de la legitimària i el pagament de la l'legítima impedeix la persona hereva satisfer les seves necessitats, determinades d'acord amb l'article 452-1.2, aquesta pot ajornar el pagament durant la seva vida, tret que la causant hagi disposat el contrari. L'ajornament no s'estén a les atribucions fetes per la causant que siguin imputables a la l'legítima.

El precepte pretén modificar la regla secular del pagament de la l'legítima en béns o en diners, vigent a Catalunya des de fa més de quatre segles, en concret des de les Corts de Montsó de l'any 1585. La finalitat d'aquesta opció ha anat canviant en el temps, pensada en un principi per a la preservació de les cases principals, i de la casa de l'hereu, en benefici d'aquest, en l'actualitat constitueix una garantia per al legitimari per evitar que l'hereu pagui la l'legítima amb els pitjors béns de l'herència i complementi el pagament en diners, reservant-se ell els millors béns. De manera que si no hi ha béns suficients per a pagar-la en béns que ell no vulgui, l'hereu no podrà optar per pagar-la amb els pitjors béns complementada amb diners, i l'haurà de pagar íntegrament en diners en garantia del dret del legitimari. La jurisprudència és plena de supòsits com el present, que arriben al supòsit excèntric i conegut d'un hereu que pretenia pagar la l'legítima al legitimari amb un nínxol. No s'entén que es vulgui modificar una regla amb diversos segles de vigència, sense cap estudi aprofundit del motiu del canvi, més que en alguna evidència anecdòtica i adoptar una perspectiva de preferència per l'hereu, que és el poderós o afavorit en l'herència dels pares, habitualment, en relació amb el legitimari, que sol ser un altre germà. Habitualment es pot tractar, de nou, de supòsits de cònjuges en segones o posteriors núpcies o de germans enfrontats, en què un d'ells ha aconseguit captar la voluntat dels progenitors.

En el dret vigent el legitimari pot acceptar sense problemes que la l'legítima li sigui pagada en béns i en diners, però l'hereu no li ho pot imposar, d'acord amb l'incís segon de l'article 451-11.2 que ara se suprimeix. Es vol incorporar una facultat d'opció de l'hereu, a conveniència seva, que la pot imposar al legitimari, amb un nou incís a l'apartat 1, però cal que ho comuniqui al legitimari. Aquest requisit de comunicació no sembla que tingui cap funció a la pràctica, més que fer-ho saber al legitimari, en la mesura que s'ha d'entendre que no exigeix cap conformitat.

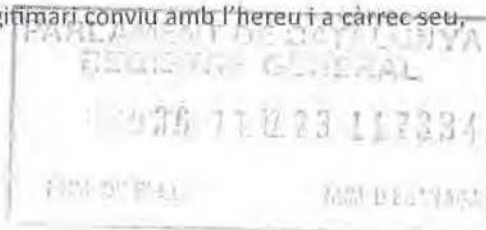

d'aquest, ni la possibilitat d'oposició ni se li confereix cap mecanisme d'autotutela. La comunicació es produeix quan l'hereu fa l'oferiment de pagament de la llegítima al legitimari. No s'indica per a què serveix aquesta comunicació.

El precepte manté el requisit de respectar el previst a l'article 451-7.2, és a dir, el pagament en béns que siguin de propietat exclusiva, plena i lliure, com a garantia també pel legitimari. En aquests termes, l'hereu podrà pagar la llegítima amb béns que no vulgui, però sempre complint amb aquests requisits, i complementar-los amb diners. L'article 451-12 garanteix la posició del legitimari amb el recurs en equitat per la qualitat dels béns. De manera que si els béns de l'herència no compleixen amb aquests requisits l'hereu haurà de pagar-la obligatòriament en diners. Ara bé, la remissió a l'article 451-7.2 planteja la qüestió de si no hi ha béns d'aquesta naturalesa en l'herència, ja que la lletra a) del precepte l'excepciona. En el dret vigent és clar que la defensa del legitimari passa per reclamar la llegítima en diners si l'hereu la pretén pagar amb béns que no tenen aquesta condició i amb diners. Amb la formulació que es proposa la qüestió és molt dubtosa, i no s'aclareix, i caldria concloure que l'hereu no pot pagar la llegítima amb béns hipotecats, amb nues propietats o usdefruits, o bé amb quotes indivises i, a més, amb diners. Això no hauria de ser possible, i del precepte no es desprèn així amb rigor. És clar que el precepte projectat es refereix exclusivament a un llegat simple de llegítima o, fins i tot, a supòsits de preterició intencional de legitimaris. En aquests casos s'hauria de poder aplicar igualment la regla de l'article 451-7.3 sense cap mena de reserva, és a dir, si l'hereu vol pagar la llegítima amb béns que no són de propietat exclusiva, plena i lliure el legitimari té dret a exigir que li sigui pagada en diners. La qüestió és d'alta importància en la pràctica, i el precepte modifica la regla vigent d'una manera que en pot distorsionar l'aplicació generant conflictivitat i reduint clarament el benestar dels ciutadans en forma de l'increment de litigis, per una qüestió que hauria de ser menor i que, en el projecte, té un biaix favorable als hereus, com a més afavorits, i desfavorable als legitimaris.

Cal tenir en compte, a més, que la regla del pagament en béns o en diners no és exclusiva de la llegítima en dret català. L'article 452-4.2 també la preveu en seu de quarta vidual. Igualment ho fa l'article 442-5.5 en relació amb la commutació de l'usdefruit vidual abintestat de cònjuge vidu o convivent supervivent, i l'article 427-36.1 pel que fa al pagament del llegat de part alíquota. Altrament, l'article 426-49.2 també fa referència a l'opció entre béns o diners per al pagament de la quarta trebel·liànica, en favor del fiduciari, per part dels fideïcomissaris. No queda clar si la mateixa regla s'estén a tots aquests supòsits i si s'ha contemplat la vigència en aquestes diferents institucions del dret civil de Catalunya.

S'introdueix un nou apartat tercer que planteja qüestions pràctiques importants. El supòsit de fet està previst actualment a l'article 451-27.2 pel que fa a la prescripció, és a dir, que l'hereu obligat a pagar la llegítima sigui el pare o la mare del legitimari i aquest no la reclami durant la vida seva per evitar comprometre'n el patrimoni. També aquest supòsit està contemplat a l'article 451-14.2, pel que fa als interessos, quan el legitimari conviu amb l'hereu i a càrrec seu,

amb la tradicional regla d'aliments a canvi d'interessos. La proposta vol deixar encara més clara la situació que es pot donar del pare o la mare vidus hereus un de l'altre, que han de fer front a la reclamació de la llegítima per part d'un fill, que pot no ser comú. Pot passar que l'única manera d'adjudicar la llegítima sigui amb un indivís o quota sobre l'habitatge familiar en no haver-hi diners suficients per satisfer-la, o bé si el pagament amb aquests diners compromet la viabilitat de la subsistència del cònjuge vidu o convivent supervivent hereu. El propòsit és raonable, àdhuc lloable, i es pot acomplir amb diverses institucions. De tota manera, pensant en algun supòsit molt concret, de nou per evidència anecdòtica, i no té en compte la multiplicitat de supòsits que es poden donar a la pràctica.

El projecte preveu la suspensió o ajornament de la reclamació de la llegítima, i planteja diverses qüestions. Amb caràcter tècnic, la principal és la remissió a l'article 452-1.2. És clar que si hi ha llegítima és perquè hi ha patrimoni per computar-la, d'acord amb l'article 451-5, en un altre cas la llegítima és insignificant o no n'hi ha. Qüestió diferent és que el cònjuge vidu hereu o convivent supervivent tingui patrimoni líquid per satisfer-la, sense descapitalitzar-se en la vellesa o afectant l'habitatge habitual. En aquests termes, la remissió a l'article 452-1.2 no sembla tècnicament adequada, ja que aquest precepte parteix de la idea de patrimoni, no de béns líquids, de diners o de rendiments. L'apartat 2 de l'article 452-1 no s'entén sense el primer apartat, que parteix de la inexistència de recursos suficients per a satisfer les necessitats per part del cònjuge vidu o convivent supervivent, supòsit diferent del que es comenta. En tot cas, l'ajornament hauria d'anar associat a la prestació d'alguna garantia en favor del legitimari, que hauria de poder inscriure el seu dret al Registre de la Propietat d'alguna manera, o hauria de rebre un altre tipus de garantia, en cas d'inexistència de béns immobles. La situació pot generar molta complexitat i litigiositat a la pràctica futura, per les dificultats tècniques d'aplicació que no es precisen i s'han omès, a resultes de la voluntat d'establir una regla jurídica aplicable a la generalitat dels ciutadans i de supòsits pràctics, com a conseqüència d'una evidència anecdòtica benintencionada però mancada d'un estudi sobre el seu impacte. I això pot succeir especialment en cas de fills no comuns o de risc de captació de voluntat del progenitor supervivent, i portar a resultats injustos i ineficients, amb pèrdua de benestar, que ara no es percep com un problema social. Si un fill reclama la llegítima al pare o la mare pot ser perfectament pel risc de captació de la voluntat per part d'un germà en relació amb l'herència del progenitor supervivent. La proposta, a reserva d'una formulació tècnica més acabada i precisa, s'hauria de suprimir.

4.5. Es modifica l'article 451-17 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 451-17. Causes de desheretament

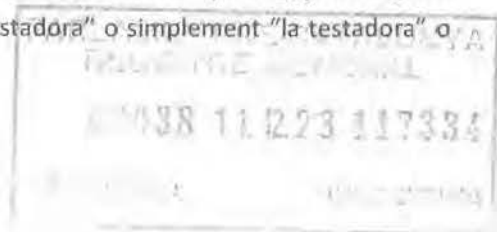
1. La persona causant pot privar les persones legitimàries de llur dret de llegítima si en la successió concorre alguna causa de desheretament.
2. Són causes de desheretament:

- a) Les causes d'indignitat que estableix l'article 412-3.
- b) La denegació d'aliments a la persona testadora o al seu cònjuge o convivent en parella estable, o a l'ascendència o descendència de qui testa, en els casos en què hi ha l'obligació legal de prestar-los-en.
- c) El maltractament greu, que inclou el de caràcter psicològic, a qui testa, al seu o a la seva cònjuge o convivent en unió estable de parella, o a l'ascendència o descendència de qui testa.
- d) La suspensió o la privació de la potestat que corresponia a la persona progenitora legitimària sobre el fill o filla causant o de la que corresponia al fill o filla legitimària sobre un net o neta del o de la causant, en ambdós casos per causa imputable a la persona suspesa o privada de la potestat.
- e) L'absència manifesta i continuada de relació familiar entre la persona causant i la persona legitimària, si és per una causa exclusivament imputable a la legitimària.

S'introdueixen canvis lingüístics en el sentit del projecte, que en dificulten la lectura i la comprensió de manera rellevant. Així, en l'inici del precepte, es diu "La persona causant pot privar les persones legitimàries de llur dret de llegítima". En dret quan hom fa referència a la persona té una significació central i molt rellevant, en un altre cas es fa referència al subjecte concret considerat, sense cap altre additament. La referència a la persona en les normes jurídiques ha de quedar reservada pròpiament a les disposicions sobre el dret de la persona o a la regulació dels drets humans o fonamentals, tal com es va establir de manera paradigmàtica a l'article 1 i següents de la Constitució de la República Federal d'Alemanya del 1949, coneguda com la Llei fonamental de Bonn. La redacció actual del precepte que es vol modificar és "El causant pot privar els legitimaris de llur dret de llegítima". En la nova formulació la comprensió del text queda complicada per l'ús reiteratiu i abusiu de "persona" per evitar el masculí genèric, i que s'usa per a tots dos tipus de subjectes, causant i legitimari, desdibuixant el seu antagonisme i traient precisió i complicant la lectura del precepte. Aquesta és una modificació molt rellevant del llenguatge de les lleis en llengua catalana que hauria de ser sotmesa a un estudi molt més detingut i aprofundit per part de l'autoritat lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans. Addicionalment, caldria contrastar si aquest criteri, pel que fa al llenguatge de les normes, és també estàndard en contextos comparats.

Pel que fa a la causa de desheretament del maltractament greu de la lletra c), s'introdueix el maltractament de caràcter psicològic, que cal entendre com a una precisió del que a la pràctica ja s'ha reconegut pels tribunals, sempre que sigui greu, especialment rellevant per qüestions de dret transitori. Hi ha més canvis lingüístics. En primer lloc, en aquesta lletra c) es modifica el dret vigent i es fa referència a la "unió estable de parella", quan ha de ser "convivent en parella estable", tal com diu ara el precepte i es recull als articles 234-1 i següents, i no d'acord amb la terminologia de la Llei 10/1998, de 15 de juliol, d'unions estables de parella, ja derogada. S'introdueix el gir "qui testa" per no dir "la persona testadora" o simplement "la testadora" o

més pròpiament "el testador". No sembla preferible aquesta expressió per proscriure o evitar el masculí genèric o una forma doble o fins i tot l'afegit de persona. Es tracta d'un text legal, que ha de ser precís, clar i ha de donar seguretat jurídica i que ha d'identificar el subjecte. Cal que la llei es refereixi a subjectes de dret. La redacció es pot simplificar si s'opta per la testadora en tots els casos i la legitimària, comprensible en el context de la norma sense obstacles. Cal recordar l'objectiu de la claredat i precisió de les lleis, d'acord amb el principi de seguretat jurídica, que la redacció proposada posa en qüestió. Clarament a la lletra e) es pot suprimir "persona" per legitimària, com el mateix es pot fer en d'altres apartats del precepte, el femení singular pot operar en tots els casos, singularment quan tot just s'ha fet servir el mot persona per un altre subjecte aquest ús es pot entendre implícit en els següents. La claredat i simplicitat de la norma és especialment necessària en un precepte d'alta complexitat i efectes determinants a la pràctica com el present.

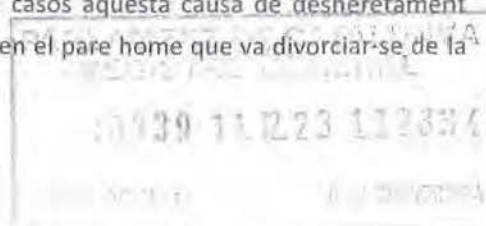
4.6. Es modifica l'article 451-20 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 451-20. Impugnació del desheretament

1. Si la persona legitimària desheretada impugna el desheretament al·legant la inexistència de la causa, correspon a l'hereu o hereva provar que existia. Excepcionalment, la prova de la inexistència de la causa de l'apartat 2.e) de l'article 451-17 correspon a la legitimària.
2. Si la persona legitimària desheretada al·lega reconciliació o perdó, la prova de la reconciliació o del perdó correspon a la desheretada.
3. L'acció d'impugnació del desheretament caduca al cap de quatre anys de la mort de qui testa.

La jurisprudència posa de relleu que en els casos d'invocació de la causa de desheretament de la lletra e) de l'article 451-17.2 es tracta en la pràctica totalitat de testaments notariais fets per pares homes, els quals es van divorciar de la mare, i aquest fet va provocar un distanciament amb els fills o algun dels fills que ha esdevingut irreversible. És a dir, majoritàriament, la invocació d'aquesta causa de desheretament té com a base aquest supòsit de fet. De manera que es recorre a aquesta causa de desheretament i es priva els fills de la llegítima, en la majoria de casos, pels homes que han perdut el contacte amb els fills per raó del divorci amb la mare, amb un clar biaix de gènere que la llei no hauria de menystenir. En aquest punt, la jurisprudència entén majoritàriament que no es pot fer imputable en exclusiva als fills d'aquesta manca de relació familiar, probablement tot el contrari, i menys encara els nets.

Atès que s'ha constatat que en una gran majoria de casos aquesta causa de desheretament fracassa perquè es prova durant el plet el seu origen, en el pare home que va divorciar-se de la

mare dona, es proposa invertir la càrrega de la prova que preveu l'article 451-20.1 en matèria de causes de desheretament, que correspon a l'hereu, per afavorir encara més els homes que volen desheretar els fills del divorci. És dubtós que vista l'experiència jurisprudencial recent això suposi un canvi que a la pràctica afavoreixi la llibertat de testar dels homes pares divorciats en relació amb els fills que van deixar de veure quan eren menors d'edat, és a dir, quan aquests estaven en la seva potestat parental i no podien prendre decisions per ells mateixos ni satisfer patrimonialment les seves necessitats, el que corresponia als pares homes, els quals probablement tampoc no es van fer càrrec dels aliments que els hauria correspost percebre per efecte del divorci.

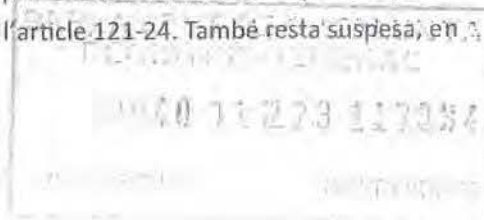
Caldria valorar l'oportunitat de la decisió en un doble sentit. D'una banda si tindrà algun efecte a la pràctica, vista l'experiència jurisprudencial, o si només servirà per incrementar els litigis i el patiment i sensació d'indignitat i pública vergonya dels fills que van perdre la relació amb el pare de petits per raó del divorci. D'una altra, si aquest supòsit justifica una excepció a la regla general de la càrrega de la prova en les causes de desheretament, que incumbeix l'hereu. És a dir, tant causa de desheretament i fets que es poden considerar reprovables envers el causant ho són els de la lletra e) com els de la resta de lletres, especialment el cas de maltractament psicològic de la lletra c). Cal valorar si es vol carregar els fills, que van perdre el contacte amb el pare, i tot el que en el sentit de benestar això va suposar quan eren petits, en ocasió del divorci amb la mare, amb la prova que el fet que no s'hagin vist més no és exclusivament imputable a ells. Caldria valorar el consens social que hi pugui haver sobre aquesta qüestió -tenir evidència empírica amb estudis de camp i no anecdòtica d'experiències personals- a l'hora de prendre una decisió d'un abast tan important com el que es proposa implementar i que afectaria els fills de pares divorciats en una gran majoria de casos, mentre que no ho faria a la resta de fills desheretats per altres motius iguals o més rellevants. Es tracta d'una decisió amb un component ideològic, que no té en compte la perspectiva de gènere, i de preferència per tipus de subjectes que suposa una discriminació important pel més feble, difícil de justificar. En la meua opinió la proposta no s'hauria d'implementar i caldria mantenir la regla vigent en matèria de càrrega de la prova.

En el tercer apartat caldria substituir "qui testa" per "la testadora" o "la causant".

4.7. Es modifica l'article 451-27 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 451-27. Prescripció

1. La pretensió per a exigir la llegítima i el suplement prescriu al cap de quatre anys de la mort del o de la causant.
2. La prescripció de les pretensions de reclamació de llegítima o de suplement contra un progenitor de la persona legitimària resta suspesa durant la vida de la primera, sens perjudici del termini de preclusió que estableix l'article 121-24. També resta suspesa, en

cas de designació d'hereva o hereu pels parents d'acord amb l'article 424-5, fins que no es produeixi l'elecció.

El precepte pretén modificar el termini de prescripció per a la reclamació de la llegítima, passant de 10 a 4 anys. En la sistemàtica del Codi civil de Catalunya hi ha tres terminis de prescripció de referència, el llarg de 10 anys, el breu de 3 anys i el molt breu d'1 any. El procés de codificació va portar a unificar els terminis de prescripció amb referència a aquests tres terminis, d'acord amb el sentit de la codificació del dret civil de Catalunya. Tots els terminis de prescripció haurien de poder afaïçonar-se segons aquest model. Aquest model partia de la reducció del termini general de 30 anys de l'article 344 de la Compilació en 10 anys, que contrastava amb el de 15 anys de l'article 1964 del CC espanyol. La reducció d'aquest termini general de prescripció de 15 anys al de 5 anys en el CC espanyol l'any 2015, i igualment en el dret civil navarrès el 2019, planteja qüestions de gran abast per al manteniment del model català de prescripció a la pràctica, per la interferència d'aquest termini general espanyol de 5 anys, molt més breu, com posa de relleu la reforma que es proposa. Al seu torn, no existeix un termini general de caducitat en dret català, però el Llibre quart va adoptar a la pràctica el termini de 4 anys per a les accions sotmeses a caducitat que s'hi regulen en el dret successori. En canvi, per a les pretensions sotmeses a prescripció regeixen els terminis de 10 i 3 anys en el Llibre quart, clarament en matèria de llegítima i de quarta vidual. El mateix succeeix al Llibre segon per a determinades pretensions, com ara la de reclamar la compensació per raó de treball en cas de mort en el règim de separació de béns que és de tres anys a l'article 232-11.2. En canvi, les pretensions per raó de l'extinció d'una parella estable previstes a l'article 234-13 prescriuen en el termini d'un any.

Amb el propòsit d'escurçar o reduir el termini de prescripció per a la reclamació de la llegítima es modifica el termini de 10 anys pel de 4 anys. Cal tenir en compte tot l'anterior. Certament que aleshores el termini de 4 anys es convertiria en el termini de referència català en dret de successions, unificant els de prescripció i els de caducitat, alterant la sistemàtica inicial del procés codificador català. En matèria de llegítima coincidiria el termini per a la pretensió dirigida a exigir-ne la reclamació amb el de l'acció d'inoficiositat i d'impugnació del desheretament. En aquests cas es podria convenir que tots els supòsits del termini de quatre anys es podrien suspendre i no es podrien apreciar d'ofici, d'acord amb l'article 122-3, el que a la pràctica fa que tinguin un règim jurídic similar, tant si són de caducitat com de prescripció, amb la diferència només del legitimat passiu en la inoficiositat.

La reforma, doncs, té un gran abast, i caldria reconsiderar tot el dret de la prescripció i la caducitat en el dret civil de Catalunya, i si no tindria sentit reduir el termini general de prescripció de 10 anys vigent en l'actualitat, com també eventualment el de preclusió de 30 anys.

4.8. Es modifica l'article 452-6 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 452-6. Extinció de la quarta vidual

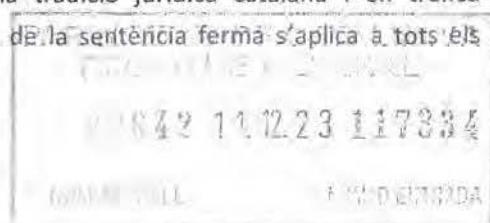
1. El dret a reclamar la quarta vidual s'extingeix:

- a) Per renúncia feta després de la mort del causant.
- b) Per matrimoni o convivència marital amb una altra persona, després de la mort del causant i abans d'haver-lo exercit.
- c) Per la mort de la persona cònjuge vídua o la persona convivent en parella estable supervivent sense haver-lo exercit.
- d) Per suspensió o privació de la potestat de la persona cònjuge vídua o la persona convivent en parella estable supervivent, per causa que li sigui imputable, sobre les filles o fills comuns amb el causant.
- e) Per haver estat condemnat per una sentència ferma per actes de violència familiar o masclista o per haver maltractat greument el causant, de manera física, psicològica o sexual.

2. La pretensió per a reclamar la quarta vidual prescriu al cap de quatre anys de la mort del causant.

La decisió de l'article anterior obliga a incrementar el termini de prescripció de la reclamació de la quarta vidual de 3 a 4 anys, i generar una important discordança amb el termini per a reclamar la compensació econòmica per raó de treball, que es preferent a la quarta vidual, i es pot plantejar els efectes de la prescripció d'aquesta pretensió en els drets del cònjuge vidu. Cal valorar que l'article 452-1.1 es refereix als béns que al vidu o convivent "li pugui correspondre per raó de liquidació del règim econòmic matrimonial", els quals serien hipotètics si ha deixat prescriure la pretensió a la reclamació, d'acord amb l'article, 232-11.2 però en canvi reclama la quarta vidual passat el termini de prescripció de la pretensió a la compensació econòmica per raó de treball.

S'introdueix, a més, una nova lletra e) que fins ara no entrava en la sistemàtica de les causes d'extinció de la quarta vidual, no referides a cap conducta del vidu o convivent relativa al causant en vida, i en relació amb les quals planteja una important discordança. La regulació vigent parteix de la idea que el causant pot trencar la relació amb el cònjuge o convivent voluntàriament, cas en el qual no neix el dret a la quarta vidual (452-2), el qual s'exclou, supòsit distint al de l'extinció. Alhora, si operen les causes d'indignitat generals per succeir, el vidu o convivent és indigne en la successió i no té cap dret, que no es pot extingir perquè ja no neix. Ara s'afegeix una modulació específica de les causes d'indignitat com a causa d'extinció de la quarta vidual, i no com a exclusió del dret, tal com succeeix fins ara. Sistemàticament la proposta no encaixa amb la de la codificació portada a terme de la institució en la tradició jurídica catalana i en trenca l'arquitectura interna. Cal entendre que el requisit de la sentència ferma s'aplica a tots els

supòsits de fet, inclòs el maltractament greu, de manera física, psicològica o sexual, i aquesta enunciació s'haurà de referir a algun dels tipus penals previstos pel Codi Penal. Caldria valorar si aquest supòsit no està previst ja en les lletres a) i b) de l'article 412-3 en matèria de causes d'indignitat i, per tant, suprimir-lo, a banda de valorar com pugna amb la distinció entre exclusió i extinció del dret a la quarta vidual (articles 452-2 i 452-6). En la meua opinió, aquesta innovació s'ha de suprimir per ser supèrflua o innecessària i contradictòria i tècnicament no ajustada a la sistemàtica del Codi civil en matèria de quarta vidual.

4.9. Es modifica l'article 461-15 del Codi civil de Catalunya i s'incorpora un nou apartat 7, que queda redactat de la manera següent:

Article 461-15. Presa d'inventari

1. L'inventari s'ha de prendre en el termini de sis mesos a comptar del moment en què l'hereva o l'hereu coneix o pot conèixer raonablement la delació.
2. L'inventari de l'herència s'ha de formalitzar davant notari o notària. Es pot aprofitar l'inventari pres per a detreure les quartes del fideïcomís o de l'herència gravada amb llegats. Tanmateix, l'inventari formalitzat per l'hereu o l'hereva en document privat que es presenti a l'administració pública competent per a la liquidació dels impostos relatius a la successió també produeix els efectes legals del benefici d'inventari.
3. En l'inventari s'han de ressenyar els béns relictos, sense que calgui valorar-los, i els deutes i les càrregues hereditaris, amb indicació de llur import.
4. L'inventari no es considera pres en forma si, a sabuda de l'hereva o l'hereu, no hi figuren tots els béns i deutes, ni si ha estat confeccionat en frau de la persona creditora.
5. Tret de prova en contrari, l'inventari es presumeix fet en forma, encara que no s'incloguin fiances o altres garanties personals o reals per deutes aliens, mentre la persona creditora no hagi requerit fefaentment de pagament.
6. Per a prendre l'inventari, no cal citar cap persona, però hi pot intervenir la persona creditora del o de la causant i altres interessades en l'herència.
7. Si la persona hereva manifesta la voluntat d'acceptar l'herència a benefici d'inventari abans de prendre'l, les persones legatàries i les fideïcomissàries no poden iniciar cap acció contra l'herència fins que s'hagi formalitzat l'inventari o hagi transcorregut el termini legal per a fer-ho.

La reforma pretén tractar la qüestió de les garanties personals prestades pel causant en relació amb la responsabilitat de l'hereu, atès que la fiança prestada pel causant no s'extingeix per la mort d'aquest com a fiador i els hereus succeeixen en la seva posició. Aquesta és una qüestió coneguda i ja era en l'origen de la modificació del Llibre quart del 2008 sobre la responsabilitat de l'hereu i l'acceptació a benefici d'inventari, que l'aplica a tot hereu que ha pres inventari en temps i forma. En aquest cas hi ha la qüestió de la transmissió de les garanties personals a

l'hereu, que va ser especialment tinguda en compte en l'elaboració del Llibre quart. Aquestes garanties clarament estan incloses en l'àmbit d'aplicació de la regla de la limitació de responsabilitat de l'hereu que gaudeix del benefici d'inventari em el dret vigent, i el nou precepte no aportaria res al règim jurídic vigent més que una clarificació. Tanmateix es considera que és necessari dir-ho expressament i d'aquí s'introdueix un nou apartat 5. Com es diu no és necessari, la responsabilitat limitada de l'hereu ho és pels deutes del causant que no s'extingeixen a la seva mort amb els béns de l'herència. La qüestió no és tan de correcció de l'inventari com de responsabilitat de l'hereu beneficiari.

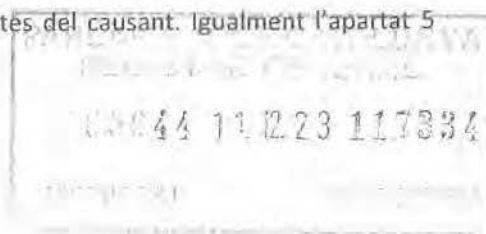
En l'actual formulació de l'apartat 4 es recull el supòsit de fet del nou apartat 5. L'hereu ignora aquestes garanties i per això no les inclou en l'inventari, de manera que no altera la consideració de l'inventari pres en forma. Una formulació més coherent amb la sistemàtica del precepte passaria per incloure-hi les fiances o altres garanties personals o reals per deutes aliens del causant, en els següents termes:

"4. L'inventari no es considera pres en forma si, a sabuda de l'hereva o l'hereu, no hi figuren tots els béns i deutes, les fiances o altres garanties personals ~~o reals~~ per deutes aliens del causant, ni si ha estat confeccionat en frau de la persona creditora."

Alternativament, si es vol singularitzar la qüestió de les garanties personals, es podria simplificar i millorar la redacció del nou apartat 5 de la següent manera:

"5. L'inventari es presumeix pres en forma, encara que no s'incloguin fiances o altres garanties personals ~~o reals~~ per deutes aliens, si aquestes no són conegudes per l'hereu."

L'incís inicial "tret de prova en contrari" és pertorbador, introdueix una sospita que no hi és a la regla general de l'apartat precedent, com si la qüestió fos discutible, o que s'establís una presumpció legal de frau en una qüestió molt dubtosa i que es pogués destruir habitualment. Aquesta previsió altera les regles de prova aplicables, ja que tota al·legació d'una actuació admet prova en contrari. Al seu torn la referència al requeriment fefaent de pagament tampoc no es considera necessari. Aquest requeriment es produeix quan el creditor vol cobrar el deute, qüestió que no té relació amb el procés successori. L'apartat anterior condiona que l'inventari s'hagi pres en forma al coneixement de l'hereu ("a sabuda"), de manera que no és necessari aquest detall, l'hereu pot conèixer l'existència de les garanties per altres circumstàncies, no necessàriament només pel requeriment del creditor. Sorpren la inclusió de les garanties reals, que tenen la seva dinàmica al marge del sistema successori, es deu estar pensant en un cas molt concret que no sigui cognoscible pels hereus d'acord amb els sistemes de publicitat dels drets reals. Tal vegada s'hauria de suprimir l'esment a les garanties reals i fer referència només a les garanties personals que són les que poden plantejar dificultats. Una garantia real que no és objecte de publicitat i és ignorada per l'hereu planteja problemes pràctics que desborden l'abast del precepte i de la responsabilitat de l'hereu pels deutes del causant. Igualment l'apartat 5

projectat es refereix a "fer inventari", quan la resta de l'article ho fa a "prendre inventari", caldria corregir-ho.

El Preàmbul fa referència a la modificació com una innovació. En una opinió experta o dictamen que s'emetés sobre el dret vigent a Catalunya del Llibre quart en matèria de responsabilitat de l'hereu que gaudeix del benefici d'inventari clarament s'hauria d'afirmar que inclou les garanties personals -fiances o avals- prestats pel causant. No s'aprecien casos en la jurisprudència que ho posin en qüestió. De manera que el Preàmbul, per evitar efectes greument perjudicials per als ciutadans sobre les herències ja obertes, hauria d'especificar que es tracta d'un aclariment del dret vigent i reforçament del que ja regeix, per a garantia i protecció dels hereus que han pres inventari en temps i forma. La qüestió pot arribar a ser molt rellevant si es considera el contrari i permetria reclamacions que altrament no s'han produït.

El precepte projectat introdueix també canvis lingüístics en la línia de tot el text. Hi ha, però, canvis que cal modificar. El terme "creditors" en plural, prou comú i conegut en dret privat, es converteix en "la persona creditora" en singular, que no és equivalent, atès que es refereix a un subjecte determinat i no a un conjunt indeterminat que són els possibles creditors del causant, coneguts o no coneguts. L'expressió "frau de la persona creditora" no és estàndard en dret privat i desdibuixa el sentit de l'expressió d'ús habitual de "frau de creditors", no sembla raonable el canvi, i tampoc "frau de les persones creditores", tal vegada ho seria "frau de les creditores". Així en l'apartat 6 cal posar en plural "les persones creditores" i canviar igualment el verb en singular.

4.10. Es modifica l'article 461-16 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 461-16. Benefici legal d'inventari

1. Gaudeixen de ple dret del benefici d'inventari, encara que no l'hagin pres, les persones hereves menors d'edat, tant si estan emancipades com si no ho estan, les persones posades en tutela o curatela, les hereves de confiança, les persones jurídiques de dret públic, i les fundacions i associacions declarades d'utilitat pública o d'interès social. També en gaudeixen les herències destinades a finalitats d'interès general.
2. El benefici legal d'inventari a favor de les persones físiques esmentades a l'apartat 1 es manté sigui quin sigui el moment en què acceptin l'herència.

El precepte pretén aclarir el supòsit pràctic de si un menor d'edat quan rep la delació accepta l'herència un cop ja és major d'edat, continua gaudint del benefici legal d'inventari malgrat aquesta circumstància. Entenc que la qüestió no és en absolut dubtosa en el dret vigent del CCCat, que es refereix al moment de l'obertura de la successió i de la delació a l'hereu cridat, no de quan accepta l'herència. Pel mateix motiu, l'hereu que ha acceptat essent menor d'edat no

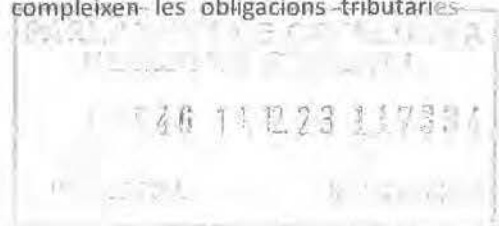
perd el benefici un cop assolida la majoria d'edat, encara que tot just passin uns dies. De nou, el canvi podria plantejar el dubte de si aquest era el dret ja vigent o no abans de la reforma, el que pot tenir efectes perjudicials per als hereus menors d'edat que van acceptar l'herència abans de l'entrada en vigor de la reforma. El Preàmbul hauria d'explicitar que es tracta d'una precisió o aclariment del dret vigent per seguretat jurídica.

4.11. Es modifica l'article 461-18 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 461-18. Efectes de l'acceptació pura i simple

1. Per l'acceptació de l'herència pura i simple, la persona hereva respon de les obligacions del o de la causant i de les càrregues hereditàries, amb els béns relictos i si són insuficients amb els béns propis.
2. En tot cas, la persona hereva respon dels deutes derivats de fiances, avals o altres garanties personals que desconegui a l'acceptar l'herència, exclusivament amb els béns hereditaris que subsisteixin en el moment en què en tingui coneixement.

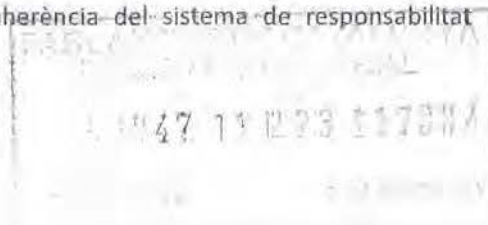
El precepte planteja una transformació de gran abast del règim jurídic de la responsabilitat de l'hereu en el dret civil de Catalunya. En l'actualitat hi ha dos règims -de manera similar a la resta d'ordenaments en dret comparat- el de l'hereu que ha acceptat de manera pura i simple i el de l'hereu que gaudeix del benefici d'inventari. En el primer cas es considera per la tradició civilista que hi ha una confusió de patrimonis, i els creditors poden pretendre cobrar els seus crèdits tant amb els béns heretats com amb els béns que ja eren de l'hereu. En canvi, en el segon supòsit els creditors només poden pretendre cobrar els seus crèdits amb els béns de l'herència, i no es produeix la confusió patrimonial fins que els primers queden pagats. Hi hauria una tercera opció, que no es contempla, que seria restringir la responsabilitat de l'hereu al valor de l'enriquiment que li ha produït l'herència, sense fer qüestió dels béns concrets amb què ha respondre dels deutes del causant, el que obligaria a valorar de manera precisa els béns, el que a la pràctica ja es fa. El projecte, però, introdueix un quart model, com a creació d'aquesta iniciativa legislativa, sense cap tradició, amb el darrer incís de l'apartat primer, i que modifica fortament el règim vigent de la responsabilitat de l'hereu en la tradició jurídica catalana i en dret comparat, per establir una mena de "benefici d'excussió" en favor de l'hereu que no ha acceptat l'herència a benefici d'inventari. Aquest hereu és el que no ha pres inventari dins els sis mesos posteriors a l'obertura de la successió, o del moment en què té coneixement de la delació, o bé que no ha pres inventari en temps i forma. També ho és l'hereu que perd el benefici d'inventari d'acord amb l'article 461-21. Per tant, es tracta d'un hereu -el que ara vol beneficiar el projecte- que no és mereixedor de gaudir del benefici d'inventari, que són la gran majoria a Catalunya que actuen correctament d'acord amb el que preveu la llei, i compleixen les obligacions tributàries puntualment.

En el dret vigent, l'hereu que no gaudeix del benefici d'inventari ha de fer front als deutes del causant, un cop acceptada l'herència, com a deutes propis, amb tot el seu patrimoni. El precepte vol modificar aquest règim secular de confusió patrimonial i estableix una càrrega als creditors d'adreçar-se en primer lloc als béns de l'herència, i només quan es demostrï que aquests són insuficients, aleshores poden pretendre satisfer els crèdits amb els béns de l'hereu anteriors a l'acceptació. Es tracta d'una proposta singular d'efectes pràctics incerts i que no casa amb el dret vigent que afirma la confusió patrimonial. Introdueix un *tertium genus* entre la tradicional acceptació pura i simple i l'acceptació a benefici d'inventari, de conseqüències en absolut previstes en la pràctica del dret patrimonial, i en relació amb la protecció o tutela del crèdit en dret privat. Tampoc no hi ha cap indicació de com s'ha de substanciar processalment aquesta reclamació restringida preliminarment als béns de l'herència, envers un hereu que no gaudeix del benefici d'inventari. Per tant, s'hauria de suprimir aquesta innovació per manca de fonament i mantenir la redacció actual de l'article 461-18.1. Els creditors del causant i els de l'hereu gaudeixen del benefici de separació de patrimonis si el consideren necessari, d'acord amb l'article 461-23, i no és necessari que la llei imposi aquesta separació patrimonial *ex lege* sense desenvolupar aquest règim amb la densitat normativa necessària, el que contrasta amb la institució ja existent de la separació de patrimonis, i que només perjudica els creditors i beneficia un hereu que no mereix el benefici d'inventari.

El precepte introdueix, a més, i de manera molt rellevant, un supòsit singular de responsabilitat limitada de l'hereu que ha acceptat l'herència de manera pura i simple, és a dir, que no ha fet inventari en temps i forma, que ha ocultat o sostret béns de l'herència (article 461-8) o que ha incorregut en la sanció prevista a l'article 461-21.5. En aquest cas es disposa que la responsabilitat de l'hereu pels "deutes derivats de fiances, avals o altres garanties personals que desconegui a l'acceptar l'herència" només ho és amb els béns de l'herència que subsisteixin en el moment en què en tingui coneixement.

Analitzat estrictament el precepte, planteja una diversitat de qüestions. En primer lloc, cal considerar que es tracta d'un règim privilegiat i singular referit a l'hereu no beneficiari, és a dir, el que ha acceptat de manera pura i simple, que és el que no ha fet inventari en el temps que preveu la llei, que no ha pagat els impostos en termini, o que ha sostret o amagat béns de l'herència en perjudici dels creditors. Per a l'hereu beneficiari s'aplica el règim previst a l'article 461-20, singularment l'apartat d) que s'introdueix. Es tracta, doncs, d'una regla privilegiada per a un tipus de deutes del causant per a l'hereu no beneficiari. El precepte no aborda qüestions com les de la subrogació real, de manera que la garantia de responsabilitat patrimonial es refereix només "als béns que subsisteixin", amb independència del destí que hagin tingut. Amb això degrada els crèdits per garanties personals per obligacions alienes, en l'herència no beneficiària, en relació amb els altres deutes del causant a què ha de fer front l'hereu. La modificació és important, amb un fonament pràctic indubtable, però amb l'establiment d'un règim jurídic molt singular, que pugna amb la coherència del sistema de responsabilitat

patrimonial i de tutela del crèdit fins ara vigent en dret privat, el qual caldria concordar amb la legislació concursal. Cal notar que el precepte no fa referència a les garanties reals a què es refereix l'article 461-15.5 projectat. La regla pot plantejar qüestions complexes de resoldre en cas de concurrència de diversos creditors, atès que hi haurà diversitat pel que fa a la pretensió de satisfer el crèdit amb els béns de l'hereu.

En la meua opinió, l'apartat 2 no s'hauria d'introduir. És suficient el que es preveu en matèria de benefici d'inventari, i més amb la introducció de la referència a les fiances i garanties personals, i més tenint en compte que es tracta de l'hereu que no ha acceptat a benefici d'inventari, i s'omet qualsevol referència a la subrogació real.

Es proposa mantenir l'article 461-18 en la seva redacció actual, precepte cabdal en matèria de responsabilitat de l'hereu que ha acceptat l'herència de manera pura i simple.

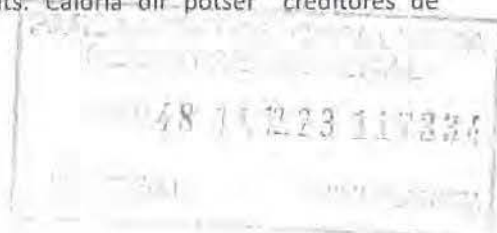
4.12. Es modifica l'article 461-20 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 461-20. Efectes de l'acceptació de l'herència a benefici d'inventari

L'acceptació de l'herència a benefici d'inventari produeix els efectes següents:

- a) La persona hereva no respon de les obligacions del o de la causant ni de les càrregues hereditàries amb els béns propis, sinó únicament amb els béns de l'herència.
- b) Subsisteixen, sense extingir-se per confusió, els drets i els crèdits de la persona hereva contra l'herència, dels quals es pot fer pagament, i les obligacions de l'hereva a favor de l'herència.
- c) Mentre no quedin completament pagats els deutes del o de la causant i les càrregues hereditàries, no es poden confondre en perjudici de la persona creditora hereditària ni de l'hereva els béns de l'herència amb els propis de l'hereva.
- d) Pel que fa a les obligacions del o de la causant que l'hereva desconegui en el moment de la formalització de l'inventari, que li són reclamades un cop ha liquidat els deutes i les càrregues, i ha tingut lloc la confusió de patrimonis, la responsabilitat de la persona hereva es limita als béns hereditaris que subsisteixin en el moment que conegui la reclamació.

El precepte introdueix modificacions lingüístiques en la línia del projecte, cal advertir de nou sobre l'impacte en la comprensió del precepte d'aquests canvis. Hi ha ús del terme "persona creditora hereditària" per l'usual "creditors de l'herència" en plural, que dificulta molt la comprensió de la norma, atès que es consideren tots els creditors, i cal plantejar si això suposa un canvi afegit d'algun tipus en els subjectes considerats. Caldria dir potser "credidores de

l'herència", assumint que es refereix a persones, com no pot ser d'una altra manera, tant físiques com jurídiques, com a subjectes de dret.

En el pla substantiu s'introdueix una nova lletra d) que sistemàticament pugna amb el previst a l'article 461-21, específicament a l'apartat 3, referit a l'administració de l'herència beneficiària. L'article 461-20 es refereix als efectes de l'acceptació pel que fa a la responsabilitat, mentre que l'article 461-21 als efectes de l'acceptació pel que fa a l'administració o gestió d'aquesta responsabilitat. Cal posar de relleu la contradicció entre aquest article 461-20.d) projectat amb l'article 461-21.3. Aquest darrer precepte estableix com l'hereu beneficiari ha de gestionar o administrar l'herència beneficiària, pagant primer els deutors coneguts, a mesura que es presentin, i posteriorment ha de complir els llegats. L'apartat 3 deixa clar que en el marc de l'herència beneficiària l'hereu només respon del deutes del causant amb els béns relictos, i estableix la regla que si no hi ha romanent de béns no es poden pagar els deutes, llevat que s'hagin satisfet llegats, cas en el qual els creditors poden repetir contra els legataris. El precepte no resol el supòsit d'aparició de creditors desconeguts un cop s'ha produït la confusió patrimonial que enuncia l'apartat 4. Amb la introducció de la nova lletra d) a l'article 461-20 sembla aclarir-se la qüestió: la responsabilitat de l'hereu es limita als béns subsistents en el moment de conèixer la reclamació. Per tant, l'hereu que s'ha aprofitat patrimonialment de l'herència satisfent els deutes propis als seus creditors amb patrimoni hereditari, i té solvència patrimonial, un cop finalitzat el procés successori, no haurà de respondre amb patrimoni propi dels deutes del causant desconeguts i que apareixen amb posterioritat. En aquest cas s'aplica la regla de la responsabilitat patrimonial de l'hereu limitada als béns de l'herència, però un cop s'ha produït la confusió patrimonial, i amb la possible satisfacció dels creditors de l'hereu, o amb supòsits possibles de subrogació real, és a dir, l'hereu ha venut els béns de l'herència i n'ha adquirit d'altres. El supòsit es refereix a tots els deutes desconeguts i que apareixen després de la confusió patrimonial, i no només als derivats de garanties personals del causant. En qualsevol cas, s'hauria de desplaçar el precepte a l'article 461-21 com a nou apartat 5, i renumerant l'actual apartat 5 com a nou apartat 6, ja que es refereix al règim de l'administració beneficiària i no als efectes d'aquesta.

Cal advertir, finalment, de la redacció diferent d'aquest article 461-20.d) amb la de l'article 461-18.2. En aquest darrer es diu "en el moment en què en tingui coneixement", cal entendre de les garanties personals, amb independència que siguin o no reclamades, mentre el primer fa referència al "moment que conegui la reclamació", el qual és i pot ser molt diferent. Addicionalment, l'article 461-20.d) es refereix a la confusió patrimonial en l'herència beneficiària, mentre que l'article 461-18.1 l'excepciona en l'herència acceptada de manera pura i simple. Totes aquestes qüestions plantegen modificacions de gran abast en el règim de la responsabilitat de l'hereu que cal valorar si no exigeixen una reformulació de tot el sistema amb més profunditat, atès que les reformes proposades no semblen adequades al propòsit que tenen, de protegir els hereus que actuen correctament, garantint la tutela del crèdit,

tècnicament no s'adiuen amb els models del sistema de responsabilitat de l'hereu, i no guarden coherència entre elles, per la disparitat de règims que estableixen.

Article 5. Modificació del llibre cinquè del Codi civil de Catalunya

5.1. Es modifica l'enunciat del títol I del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Títol I. Els béns i els animals

5.2. Es modifica l'article 511-1.3 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

3. Els animals no es consideren coses i estan sota la protecció especial de les lleis.

La reforma pretén regular alhora els animals i els animals de companyia al Llibre cinquè del Codi civil. L'apartat 3 de l'article 511-1 es simplifica i el segon incís s'incorpora al nou article 511-3. Per a la regulació dels animals cal tenir en compte aquesta distinció, entre animals, sense cap altre qualificatiu, i els de companyia, i les previsions específiques que ja s'inclouen en altres llibres del Codi civil. Així mateix, atès que ja es crea un article específic sobre animals, aquest apartat 3 es podria suprimir i incorporar a l'article 511-3 com a apartat primer, d'aquesta manera hi hauria una seu pròpia de la regulació dels animals unificada.

5.3. Es modifica l'article 511-3 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 511-3. Els animals

1. Els animals són éssers vius amb sensibilitat física i psíquica que han de ser cuidats i tractats conforme aquesta condició i a la seva espècie i natural destinació. S'ha de procurar el benestar de l'animal.

2. Només se'ls apliquen les regles dels béns en allò que permet llur naturalesa. En tot cas es prohibeix el maltractament i l'abandó. El seu sacrifici únicament pot ser conforme a les normes regulades a aquest efecte.

3. En la resolució de qualsevol conflicte sobre la titularitat o tinença d'un animal de companyia, a més de procurar el seu benestar, s'ha de tenir en compte l'existència d'indícis fonamentats de la comissió d'actes de violència domèstica o masclista per part de qui reclama la seva titularitat o tinença, així com el seu valor, l'ús al que és destinat, el

major vincle emocional amb l'animal, una major necessitat de la seva companyia o altres circumstàncies anàlogues, sense que prevalgui necessàriament la titularitat formal o administrativa.

El tercer apartat s'hauria de coordinar amb el previst en el llibre segon en ocasió de les crisis matrimonials, en concret, els articles 233-1.1.i), 233-2.5.e), 233-4.2 i 233-11-3. L'article 233-2.5.e) estableix criteris per a l'atribució de la tinença dels animals en seu de mesures definitives de la crisi conjugal si hi ha acord dels cònjuges en conveni familiar, però que sembla que no està sotmès a cap control per part de l'autoritat judicial, o així no es diu expressament, el que tampoc no resulta de la previsió actual de l'article 233-3.1, per bé que indirectament es podria arribar a assumir la legitimació judicial si aquesta atribució de la tinença dels animals de companyia no és conforme amb l'interès dels fills menors. En canvi, si no hi ha acord, l'article 233-4.2 remet als criteris que estableix aquest article 511-3.3. No sembla raonable aquesta remissió en una norma que difícilment té un àmbit d'aplicació diferent del familiar. En aquest sentit, cal tenir en compte que no hi ha cap previsió similar per a les parelles estables. No s'entenen els supòsits de conflictes sobre la titularitat o tinença d'un animal de companyia que no siguin els d'una crisi matrimonial o de parella. La referència a la no prevalença de la titularitat formal o administrativa s'inspira en el criteri de l'article 232-3.2, pel que fa als béns mobles, i en la jurisprudència recaiguda, no tenint en compte l'existència de règims econòmics matrimonials de comunitat. Seria més raonable introduir aquests criteris com un apartat separat de l'article 233-4, com a 3, i fer-ne una remissió en la normativa sobre parelles de fet.

5.4. S'incorpora l'article 511-4 al Codi civil de Catalunya, amb el contingut de l'article 511-3 actual del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 511-4. Fruits

1. Els fruits d'una cosa són els seus productes i els altres rendiments que se n'obtenen d'acord amb la seva destinació.
2. Els fruits d'un dret són els rendiments que se n'obtenen d'acord amb llur destinació i els que produeix en virtut d'una relació jurídica.

Només hi ha un canvi de renumeració per la introducció de l'article 511-3.

5.5. Es modifica l'article 542-22.1 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

1. Els animals de companyia i els objectes mobles corporals que, per llurs característiques, possibilitat d'identificació, estat de conservació, funció o destinació econòmica, que són habitualment posseïts per algú es poden adquirir d'acord amb els requisits que estableixen la normativa de protecció dels animals i aquest article, respectivament.

El precepte modifica de l'actual article "animals domèstics" per "animals de companyia" i hi afegeix l'esment a "la normativa de protecció dels animals". Aquesta és l'única referència a "animals domèstics" en tot el Llibre cinquè. En la mateixa part relativa a "Ocupació" del CCCat l'article 542-20.b) fa referència a "els animals que es poden caçar i pescar", distinció correcta pel que fa a l'ocupació, que queda clar que no inclou els animals de companyia.

5.6. S'afegeix una lletra e) a l'article 553-21.4 del Codi civil de Catalunya, amb el text següent:

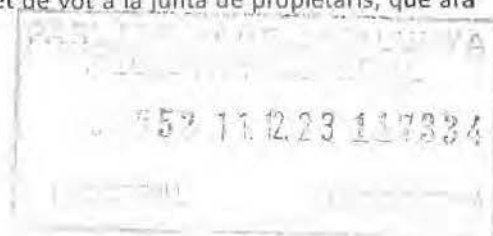
- e) La informació per tal de poder accedir i exercir els drets a la reunió, en el supòsit de l'article 553-22.2.

Aquesta modificació és congruent amb la que es proposa del precepte esmentat, de celebració de juntes per videoconferència o per altres mitjans telemàtics.

5.7. Es modifica l'article 553-22.1 i 2 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

1. El dret d'assistència a la junta correspon a les persones propietàries, les quals hi assisteixen personalment o per representació legal, orgànica o voluntària, que s'ha d'acreditar per escrit.
2. Els estatuts poden establir, o la junta de persones propietàries pot acordar, que s'hi pugui assistir per videoconferència o per altres mitjans telemàtics de comunicació sincrònica similars, sempre que resti garantida la identificació dels assistents, la continuïtat de la comunicació, la possibilitat d'intervenir en les deliberacions i l'emissió del vot.

L'article desenvolupa la previsió actual de l'article 553-22.1 *in fine* relativa a la possibilitat de celebració de juntes per videoconferència o altres mitjans telemàtics, la qual és objecte d'una regulació més específica i detallada en l'apartat 2 proposat. Tanmateix es suprimeix la previsió que el dret d'assistència inclou el dret de veu i el dret de vot a la junta de propietaris, que ara

sanciona de manera programàtica l'actual apartat 2: "El dret d'assistència inclou el dret de veu i el dret de vot a la junta de propietaris, sens perjudici del que estableix l'article 553-24." Aquesta previsió és aplicable a qualsevol junta, sigui presencial o telemàtica, i actualment només hi ha una referència, donant-la per descomptada, en l'apartat 2 que regula la celebració de les juntes per videoconferència o mitjans telemàtics. Seria oportú mantenir-la com un dels drets dels propietaris en la comunitat en propietat horitzontal. Per això es proposa que l'actual article 553-22.2 es mantingui en l'actual redacció com a apartat 3, i els actuals apartats 3 i 4 siguin els 4 i 5. El precepte 553-22 té per objecte regular el dret d'assistir a la junta, en relació amb les diferents titularitats que es poden donar: propietat, copropietat o comunitat de béns i usdefruit i nua propietat. La qüestió de la junta telemàtica s'ha afegit a aquest precepte, però no és la seva seu sistemàtica.

A més, es canvia "junta de propietaris" per "junta de persones propietàries", quan el que és rellevant és la condició de propietari, no de persona, és a dir que el dret d'assistència correspon a la propietat, sobre la qual n'ostenta la titularitat una persona, sigui física o jurídica, privada o pública.

5.8. S'afegeix un apartat 3 a l'article 569-14 del Codi civil de Catalunya, amb el text següent:

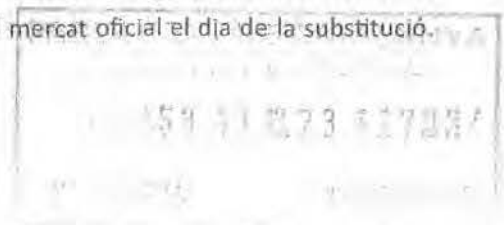
3. La penyora pot garantir diverses obligacions ja concretes o per contreure de manera simultània o successiva entre la mateixa persona deutora i la mateixa persona creditora, durant un període de temps i per una quantitat màxima. En tot cas, el document públic ha de permetre identificar les dites obligacions sense necessitat d'un nou pacte o conveni.

En el preàmbul de la norma es justifica la introducció del present apartat com una recuperació de la penyora flotant, una modalitat ja regulada a la Llei 22/1991, de 29 de novembre, de garanties possessòries sobre cosa moble, però que no va incorporar el Llibre cinquè del Codi civil de Catalunya l'any 2006.

5.9. Es modifica l'article 569-17 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 569-17. Substitució del bé empenyorat

1. El deutor o deutora o, si és una altra persona, el pignorant o la pignorant, si la penyora recau sobre béns fungibles i s'ha pactat expressament, pot substituir la totalitat o una part dels béns empenyorats.
2. La substitució d'uns valors per uns altres, en el cas de valors cotitzables, es fa d'acord amb el preu de les cotitzacions respectives en el mercat oficial el dia de la substitució.

En el cas de valors no cotitzables, per a acreditar la substitució és suficient que els tinguin en llur poder la persona creditora pignorativa o les terceres persones designades i que consti inscrita en el mateix efecte o document que acredita el dret.

3. S'entén a tots els efectes, en els dos casos a què fa referència l'apartat 2, que la data de l'empenyorament es manté, com si s'hagués constituït inicialment sobre els béns que substitueixen els inicialment gravats.

El precepte té per finalitat suprimir l'actual apartat 4, i modificar "els creditors pignoratius" per "la persona creditora pignorativa".

Article 6. Modificació del llibre sisè del Codi civil de Catalunya

6.1. Es modifica l'article 621-5 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 621-5. Determinació del preu

1. Si el contracte conclòs no determina el preu ni estableix els mitjans per a determinar-lo, s'entén que el preu és el generalment cobrat en circumstàncies comparables, en el moment de la conclusió del contracte i amb relació a béns de naturalesa similar.
2. Si el contracte conclòs fixa que el preu es determini per l'acord de les parts, les discrepàncies sobre la determinació del preu es poden resoldre a través de la mediació.
3. Si el contracte estableix que el preu sigui determinat per una de les parts o per terceres persones, només és possible oposar-se a la determinació manifestament no raonable o feta fora del termini pactat o adequat ateses les circumstàncies.
4. Si el preu és manifestament no raonable o la seva determinació és intempestiva, s'aplica l'apartat 1.
5. La part venedora ha d'obtenir el consentiment exprés de la part compradora per a qualsevol augment del preu acordat. Altrament, la part compradora no l'ha de pagar.
6. En la compravenda de consum, el preu total no pot ésser superior al preu informat en l'oferta o anunciat públicament, el qual ha d'incorporar els tributs de repercussió legalment obligada. Si, per la naturalesa dels béns, el preu total no es pot calcular abans de la conclusió del contracte, la part venedora ha d'informar de la manera com es determina.

El precepte introdueix una referència a la mediació en un nou apartat 2 del precepte, per a un supòsit fins ara no previst de determinació del preu, consistent en què aquest hagi de ser determinat per l'acord de les parts, cal entendre, amb posterioritat a la conclusió del contracte. La resta d'apartats del precepte estableixen criteris per determinar el preu en els diferents

supòsits que es plantegen de no determinació en el contracte. Per al present supòsit no s'estableix una conseqüència a la manca d'acord de les parts, que impedeix determinar el preu, només que poden recórrer a mediació. Tal vegada seria oportú, tal com fa l'apartat 4, remetre al que preveu l'apartat 1 per evitar la singularitat que introdueix aquest precepte en el règim de la determinació del preu en el contracte de compravenda.

A banda, s'introdueixen canvis lingüístics en la línia del projecte, amb substitució de "venedor" per "part venedora" i "comprador" per "part compradora", a més de "tercers" per "terceres persones".

6.2. S'afegeix un apartat 5 a l'article 621-37 del Codi civil de Catalunya, amb el text següent:

5. Les parts poden acudir a la mediació i als altres mecanismes de resolució de conflictes en relació amb les controvèrsies derivades de l'incompliment de les obligacions contractuals.

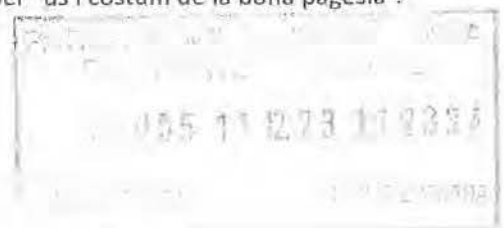
La remissió a la mediació s'inclou en un apartat relatiu a remeis, és a dir, en supòsits en què s'ha constatat l'incompliment d'una de les parts en el contracte de compravenda, i l'ordenament enuncia les opcions legals que té qui no ha incomplert el contracte davant l'incompliment de l'altra, que s'ha d'entendre definitiu. La mediació, doncs, no és un remei a l'incompliment i planteja si aquesta és la seu adequada per a introduir la referència, el qual pressuposa que no hi ha més remeis a la situació creada per l'incompliment que els que preveu el precepte.

6.3. Es modifica l'article 623-9 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 623-9. Ús i costum de la bona pagesia

És una obligació derivada del contracte de conreu la de conrear segons ús i costum de la bona pagesia de la comarca, fins i tot, on escaigui, pel que fa als drets d'espigolar i de rostoll, d'acord amb les bones pràctiques agràries i les limitacions específiques a què estiguin sotmeses determinades zones del territori en funció de la normativa en vigor, encara que no hagi estat pactada expressament.

Es manté la mil·lenària clàusula contractual de submissió dels contractes agraris a "ús i costum de bon pagès" pròpia de la tradició jurídica catalana, que s'incloua expressament o era implícita en tots els contractes de conreu a Catalunya, i es modifica per "ús i costum de la bona pagesia".

6.4. Es modifica l'article 623-33.1, 2 i 3 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

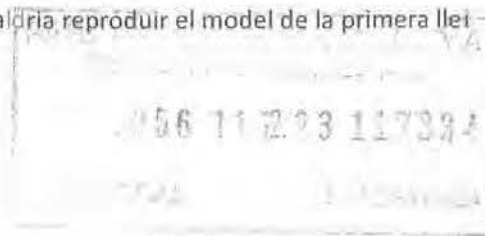
1. Qui conrea té la condició de masover o masovera si habita el mas que hi ha a la finca com a obligació derivada del contracte.
2. El masover o masovera no ha de pagar cap contraprestació per l'ús del mas, però aquest segueix la sort del contracte.
3. El masover o masovera té l'obligació d'explotar i conrear la finca o explotació agrària segons ús i costum de la bona pagesia i acomplir les altres activitats que li hagi encomanat la propietat, d'acord amb la naturalesa del contracte.

Hi canvis lingüístics en el sentit del projecte ja comentats, conseqüència de la proscripció del masculí. Així el conreador, un dels subjectes en els contractes de conreu, que pot ser conreador directe i personal en l'article 623-6, s'identifica com "qui conrea", per evitar dir "la persona conreadora" o "el conreador" en masculí genèric. També es modifica "el propietari" per "la propietat", a banda de desdoblar "el masover" també en "la masovera". Cal notar que de nou els subjectes s'ometen del dret privat en les lleis com a subjectes de dret per tal d'evitar el masculí, així, en lloc de dir "la persona propietària", que és el subjecte concret que pren les decisions, es fa referència a un impersonal "la propietat" que deshumanitza el dret civil català, i és clar que és incorrecte: la propietat no pren cap decisió, les pren el propietari.

Disposició transitòria única. Termini de prescripció

1. El termini de prescripció de les pretensions per a exigir la llegítima i el suplement, al qual es refereix l'article 451-27 s'aplica a les successions obertes amb posterioritat a l'entrada en vigor d'aquesta llei.
2. En les successions obertes amb anterioritat, s'aplica el termini de prescripció de la legislació anterior, però la prescripció es consuma quan transcorren quatre anys, comptats a partir de l'entrada en vigor d'aquesta llei.
3. Tanmateix, si el termini que establia la legislació anterior fineix abans que aquest darrer termini de quatre anys, s'aplica el termini de prescripció de la legislació anterior.

El precepte estableix una norma de dret transitori en matèria del termini de prescripció de la llegítima i el suplement, que s'ha reduït de deu a quatre anys. Incomprendiblement, el precepte no fa cap referència a la modificació del termini per a reclamar la quarta vidual, que ha passat també a ser de 4 anys, des dels 3 anteriors, en l'article 452-6.2. Atesa aquesta diversitat de modificacions, de reducció i d'ampliació, tal vegada caldria reproduir el model de la primera llei

del Codi civil de Catalunya, i preveure una nova disposició transitòria vàlida tant per la llegítima com per la quarta vidual, basada en les lletres b) i c) de la disposició transitòria única de la llei primera del Codi civil. Així, una redacció alternativa podria ser:

"Disposició transitòria

1. El termini de prescripció de les pretensions per a exigir la llegítima i el suplement, així com la quarta vidual, al qual es refereixen els articles 451-27 i 452-6, s'aplica a les successions obertes amb posterioritat a l'entrada en vigor d'aquesta llei.
2. En les successions obertes amb anterioritat, s'aplica el termini de prescripció de la legislació anterior. Tanmateix, la prescripció es consuma, en tot cas, quan transcorren quatre anys comptats a partir de l'entrada en vigor d'aquesta llei.

Dísposició final. Entrada en vigor

Aquesta llei entra en vigor al cap de vint dies d'haver estat publicada en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*.

Atenent al moment d'aprovació de la norma es podria plantejar, tal com s'ha fet amb altres lleis relatives al Codi civil, per tal de complir amb el principi de seguretat jurídica, l'entrada en vigor de la norma en una data determinada, començant el primer dia d'un mes concret.

